ڪمپوزنگ:

عبداللطيف انصاري

وائيس آف سنڌ اِي بُڪ پبلشر

www.voiceofsindh.net

editor@voiceofsindh.net

فهرست

- پهريون پنو (ٽائيٽل)
- گذارش
- مهاڳ (شيخ اياز)
- بيت
- غزل
- نظم
- گيت
- هائيڪا
- وايون
- آخري پنو

گذارش

محترم دوستو .....!

اداري، وائيس آف سنڌ جي هميشه کان اها ڪوشش رهي آهي ته اوهان بهترين پڙهندڙ دوستن کي عظيم سنڌي ادب وڌ کان وڌ پڙهائجي جيئن اسان جي ان مان بهترين راهه ڳولي پنهنجي ڏکي ديس جي اَبوجهه ماڻهن کي جيئڻ جو حقُ ڏياري سگهُون.

دوستو، سکر، ادب جي لحاظ کان هڪ زرخيز شهر رهيو آهي، هي ننڍي ڪنڌَ جي عظيم شاعر شيخ اياز جو شهر آهي. هن ئي شهر جو هڪ بهترين شاعر ادل سومرو به آهي، جيڪو نه صرف شاعر بهترين آهي پر انسان پُڻُ. اها هڪ آزمودي ڳالهه آهي ته جيڪو به ادل سومري سان هڪ دفعو ملندو، سو وري ساڻس ملڻ جي تمنا ڪندو. هينئر سندس شروعاتي شاعريءَ جو بهترين ڪتاب نالي ”سمنڊ جاڳي ٿو“ اوهان جي آڏو انٽرنيٽ تي آڻيندي سچُ پچُ ته تمام گهڻي خوشي محسوس ٿي رهي آهي. اُميد آهي ته اوهان پڙهي پنهنجي راءِ ضرور ڏيندا ۽ وقت به وقت پنهنجن قيمتي مشورن سان نوازيندا رهندا ته جيئن اسان هن سلسلي کي اڃا به بهترين انداز ۾ اوهان دوستن آڏو پيش ڪري سگهون.

مهرباني

اوهان جي مشوري جو منتظر

عبداللطيف انصاري

شمس آباد سکر سنڌ

فون : 0333.7146119

اي ميل : abdullateefansari@yahoo.com

لهرون لهرون شاعري

مهاڳ

ادل سومرو نئين ٽهيءَ جو اهو شاعر آهي، جنهن فارسي ۽ اردو وزن ڪي لَتَ هڻي، شعري روايتن جا سمُورا زنجير ٽوڙي چڏيا آهن ۽ پنهنجو ترنم، پنهنجي اندر جي آواز مان اُڀاريو آهي. مون ته ديوان گُل، ديوان قاسم، ارمغان حامد، ديوان فاضل، ڪُليات گدا، ديوان بُلبل، ڪُليات سانگي، ديوان واصف، ڪُليات عزيز وغيره ننڍي هوندي پڙهي، انهن جي ٻوليءَ ۽ روايت پرستيءَ کان بغاوت ڪئي هئي. جڏهن اردوءَ ۾ فيض ۽ اين - ايم راشد جا ڪتاب ”نقش فريادي“ ۽ ”ماورا“ ڇپيا هئا ته اهي پنهنجي تازگي ڪٽي آيا هئا ۽ منهنجي، ڪوي ٽئگور سان ٻه وابستگي گهٽجي وئي هئي. اهو ڏسي مونکي عجب آيو ته هي ڌرتيءَ جو حصو جتي رنگا رنگ پکي پنهنجون ٻوليون ٻولين ٿا، جن ۾ ڪي پکي ڏيهي آهن ۽ ڪي سائبيريا تائين دُور تان اچن ٿا، اُنهن جو شاعريءَ ۾ ڪو ذڪر نه آهي. اردو غزل ۾ رُڳو ڇهن ستن پکين جا نالا ورتا ويا آهن. مثال طور بُلبل، قمر، زاغ و زغن، ڪُلاغ، شاهين، ڪرگس، ڪويل، پپيهو ۽ شايد هڪ ٻه نالا ٻيا هُجن. اُنهن مان بُلبل ته ايران ۾ ٿيندي آهي ۽ ڪويل ۽ پپيهي کان سواءِ باقي سڀ نالا ٻه ايراني آهن. علامه اقبال، بلبل ودراجوسار لفظ ڪتب آندا آهن ۽ تتر کي دراج ڪوٺيو آهي. ڪويل ۽ پپيهي جا لفظ نه غالب ڪتب آندا آهن نه اقبال. ورهاڱي کان اڳ ملڪ جي جاگرافيءَ ڏانهن ڪنهن شاعر ڪونه ڏٺو آهي ۽ شام اوڌ ۽ صبح بنارس روايتي طور ڪم آندا اٿائون. دليءَ جي شهر آشوب کان پوءِ مير تقي مير لکيو هو.

دلي ڪ ايڪ شهر ٿا عالم ۾ انتخاب
هم رهني والي هين اُسي اُجڙي ديار ڪي.

هندي فارسي شاعريءَ، خسرو ۽ غالب کان سواءِ، پنهنجي ڌرتيءَ جو ذڪر خير ڪو ڪيو آهي. علي حزين جو هڪ شعر آهي:

از بنارس نه روم مصبد عام ست اين جا
هر برهمن پسري لڇمن ورام ست اين جا

(مان بنارس ان ڪري نه ٿو ڇڏيان جو هتي عام عبادتگاهه آهي ۽ هر برهمڻ، ڄڻُ لڇمڻ ۽ رام جو پُٽ آهي.)

گنگا جمنا، برهمپترا ۽ سنڌوءَ وغيره جي ديس ۾ دجله ۽ فرات جون ڳالهيون ٿينديون هيون. علامه اقبال بانگ درا ۾ هماليه تي نظم لکي جو پاسو ڦيرايو ته ايران جي ڪوهه وماند تي وڃي نڪتو. بنگال ۾ مون، فقط چمپا جا سترهن قسم ڏٺا هام پر برصغير ۾ نرگس ۽ گل لاله سان تشبيهون ڏنيون وينديون هيون، جي گُل فقط ايران ۾ ٿيندا هئا. جتي سنڌ ۽ راجستان جهڙا صحرا هام اُتي عرب جي صحراءِ نجد جو ذڪر ڪيو ويندو هو. ديومالائن جي ديس ۾ ليلىٰ مجنون، شيرين فرهاد، وامق عذرا، رستم سهراب وغيره جا اجنبي قصا دُهرايا ويندا ها. رُڳو هڪ شعر اردوءَ ۾ پنجاب جي لوڪ ڪهاڻيءَ جي باري ۾ لکيو ويو هو ته اُهو بار بار دُهرائيندا ها. ڄڻ ته پنجاب تي ڪو احسان ڪيو هيائون.

سنايا رات ڪو قصا جو هير رانجهي کا
تو اهل دل ڪو پنجابيون ني لوٽ ليا

اهو سڀ انهيءَ جي باوجود ته پنجاب جي شهرن پنجابي ڇڏي اردو اپنائي هئي. اردوءَ جي شاعري ۾ محبوب کي اختر شيرانيءَ تائين مذڪر لکيو ويو. اختر شيراني جون عذرائون ۽ ليلائون به رت پوٽيون هونديون ۽ اهي هر نسواني جذبات کان عاري لڳنديون.

اروشي ۽ شڪنتلا جي ديس ۾ عورت کي محبوبه چوڻ معيوب سمجهيو ويو. اُمرد پرستي عام هئي ۽ محبوب جو سراپا ڄڻُ پورو مغليه خانو هو. تير نظر، خنجر ابرو وغيره سان محبوب کي ائين شڪار ڪندا ها، جيئن مغليه شهزادا شڪار ڪندا ها. غالب جو شعر آهي.

تم مجهي ڀول گئي هو تو پتا بتلادون
تيري فتراڪ مين ڪوئي ڪبهي نخچير ڀي ٿا.

(تون مون کي وساري ڇڏيو آهي ته توپي پتو ٻڌايان ٿو. ڇا تنهنجي خرزين ۾ ڪڏهن ڪوئي شڪار به هيو؟)

ساري تهذيب جي عڪاسي ڏاري هئي ۽ ايران ، سمرقند، بخارا، افغانستان وغيره تان ورتي وئي هئي. محبوبن جا ڏند مُسيءَ سان ڪارا هوندا ها ۽ چَپ پان سان ڳاڙها، ڄڻُ هنن ڏائڻ وانگر عاشقن جو خون پيتو هو. انهيءَ شاعريءَ جوتتبع اسان جي غزل گو شاعرن (گُل ڪان سواءِ) ۾ ملي ٿو. سيئي ادبي سلهه جا مريض ها، جن هڪ سئو سال شاعرن کي انهيءَ وبا ۾ وچڙائي رکيو ۽ اجا تائين اُنهن مان ڪي رتُ اوڳاڇيندا ٿا وتن، انهيءَ وچ ۾ ڏرتيءَ جا عظيم شاعر، ڀٽائي، سچل ۽ سامي ڄڻُ وسري ويا ها. اڳين غزل گو شاعرن ۾ ڪو ايڪڙ ٻيڪڙ مصرع سنڌي هوندو هو، جيئن ڪنهن ڪنديءَ جي منهن ۾ هڪ اڌ ڏند رهجي ويندو آهي، نه ته اڪثر شاعر ٻُڏا ها ۽ هنن اردُوءَ جا پان خور ڏند وجهرايا ها. اهڙِي شاعريءَ خلاف بيوس

پهرين بغاوت ڪئي. آخر ان جي ساري عمارت اچي ڦهڪو ڪيو. اردو شاعري ۾ موضوع جي حد تائين بدلجي وئي. ميراجي، فيض، راشد وغيره ان ۾ ڪافي انقلاب آندو. ٻوليءَ جي لحاظ کان ان جي فارسي آميزيءَ ۾ فرق نه آيو ۽ ساري جا ساري مصرع فارسي هوندا ها. آرزو لکنوي، عظمت الله، سيد مطلبي فريد آبادي، ميراجي، فراق گورکپوريءَ جن ٻوليءَ ۾ ڏيهي لفظ آندا. اُنهن ۾ ايترو جينيس ڪونه هو، جو زبان جو مزاج بدلائي سگهن. علامه اقبال جي ٻولي به غالب واري آهي. ان ڪري اردو شاعري ۾ اڄ تائين جمود آهي. سنڌي ادب ۽ ٻوليءَ ۾ ڀرپور انقلاب آيو آهي ۽ ان ۾ اڌ صديءَ کان وڌيڪ وقت لڳي ويو آهي. اڄ سنڌ، هڪ ماڪين جي ماناري وانگر آهي. جتي ڪيئي شاعر گُنگنائي رهيا آهن. مون کي ٻارنهن تيرنهن ورهين جي عمر ۾ فارسي بحر وزن تي مڪمل دسترس هو. پوءِ مون ان ۾ ڪيئي تجربا ڪيا، جي بنهه سنڌي آهن. مون سنڌ جا ڪلاسيڪي اسلوب بيت ۽ وائي به وري جيئاريا آهن ۽ ٻي هر صنف سُخن تي (سواءِ ترائيل جي) لکيو آهي. اڄڪلهه جديد شاعر پنهنجو پاڻ تي ڪوبه زنجيرُ رکڻُ نه ٿا چاهين. انهن جون اکيون کُليل ۽ پير آزاد آهن. ادل سومرو انهن مان برکُ شاعر آهي. هن به ڪيترن صنفن تي طبع آزمائي ڪئي آهي، پر غزل، بيت، وايون، ٽيڙو ۽ نظم، آزاد نظم هن سُٺا لکيا آهن. جن مان ڪجهه شعر هي آهن.

●

جيڪا هاريءَ جي هٿن مان ٿي ڦٽي
روشني سائي ٻنين ۾ ٿي رهي.

ٻک تي آهي سٽوجو آدمي
زهران جي اڱڻ تي چاندني

محبوبن جي آمد کان اڳ
هُبڪارون ڳالهائن ٿيون.

هلندڙ بس مان ڳوٺ جو منظر
ٻارَ جهُڳيون ۽ گدلو سينور.

زندگي پياري ڪيائون ديس کان
هاڻي وينا سنڌ لئه روئن سکن.

ڍورن ڍانچا رڻ ۾ ، مٿان چمڪي چنڊ
تاريڪيءَ جو جنڊ، اچا ترسي ان لئه.

تو جي نيڻ ڪنيا هن مرڪي
دل جي ٿرتي ٻاڪَ ڦٽي آ.

ھُن کي حاصل ڪرڻ جي ڪوشش ڪر
چنڊ ڳوڙهن ۾ چا رکيو آهي

پلازا جي پيرن ۾ جهُڳيون
هر فليٽ مان اڪ نهاري

جڻ ٿيا بيڪار ڪنهن پٿر جيان
جن چپن جي ياڳ ۾ ناهي چُمي

ڪڪائن گهرن ۾ جنم ڏينهن ڪهڙا
جتي هر خوشي تي اچڻ کان لنوائي.

منهنجو ساهه سمونڊ، لهرون لهرون تون
ڪڏهن نه پانيو مون، پري تو کان پاڻ کي.

ڦٽن ڦولن وانگيان، چميون چپن تي،
جڏهن جوين کي، رنگ لڳي تو پيار جو.

اوجاڳي اکين ۾ ، باريو آهي مچ
ننڊ اسان وٽ اچ، سپنا ڪٽي سونهن جا.

جسم جي اونڌه سڄي ويندي هلي
ذهن ۾ هڪڙوئي ڏيئو ٻار تون.

ادل سومرو ۽ اياز گُل، منهنجن انهن نوجوان دوستن مان آهن، جي سکر ۾ گهڻو ڪري، منهنجي گهر ۽ آفيس تي پيرو پريندا هئا ۽ انهن سان ادبي رهاڻيون ٿينديون رهنديون هيون. منهنجا ذري گهٽ هم عمر دوست، مرحوم رشِيد ڀٽي، تنوير عباسي، فتاح ملڪ جن به جڏهن ادبي ڪچهريون ڪندا هئا ته ادل سومرو ۽ اياز گُل به ڪنهن ڪنهن وقت انهن ۾ شريڪ ٿيندا هئا. اُن وقت هو ٻئي اُڀرندڙ شاعر هئا ۽ ٻئي لڳاتار اڻٿڪ محنت سان پنهنجيءَ شاعريءَ کي سنوارڻ جي ڪوشش ڪندا هُئا. ادل سومري سان ته منهنجي بيحد سِڪ آهي. ڇوته هو مُنهنجي گهر اچي ڏينهن جا ڏينهن منهنجا ڪتاب اُٿاريندو هيو. انهيءَ ڪم ۾ ڪنهن وقت هن کي سارو سارو ڏينهن به گذري ويندو هو ۽ اسان ماني به گڏجي کائيندا هئاسين. شام جو پُراڻي سکر جي گهٽين ۾ هو ۽ مان گڏجي چڪر ڏيندا هئاسين ۽ ان وقت ائين لڳندو هيو ته گهٽين جي مٽان چنڊُ اسان جي گُفتگو دلچسپيءَ سان ٻڌي رهيو آهي. مان، ادل کي پوري دنيا جي ادب ۽ پنهنجي زندگيءَ جي تجربن ۽ مشاهدن بابت ڳالهيون ٻڌائيندو هوس.

ادل سومري، جڏهن شاعريءَ جي شُروعات ڪئيته ان وقت ڪوبه چڱو شاعر ڪنهن استاد کان باقاعدي شعر جي تربيت نه وٺندو هو، پر پنهنجي مطالعي ۽ مشاهدي جي زور تي لکندو هو ۽ ادل سومري به ائين ڪيو. هن سنڌي ادبي سنگت کي پنهنجو اُستاد بڻايو ۽ اڄ جيڪو هُن جي شاعريءَ ۾ رنگُ آهي ان ۾ ادبي سنگت جو به حصو آهي. ادل شخصي طور تي به نئين دؤر جي شاعرن ۽ ليکڪن تي ايترو اثر انداز ٿيو آهي، جو هن کي سنڌي ادبي سنگت جو مرڪزي سيڪريٽري جنرل چونڊيو ويو آهي. شاعر جي حيثيت ۾ به هو نئين دؤر جي شاعريءَ تي پنهنجو اثر وجهي چُڪو آهي. هن وقت تائين به هن جيڪي ڪُجهُ لکيو آهي اُن کي نظر انداز ٿئو ڪري سگهجي. سندس تخليقون سنڌي ادب ۾ سٺو اضافو آهن. جن ماڻهن ۾ ذات جو ڏيئو ٻرندو آهي ته اهي ترقيءَ جي راهه ۾ تيز ٽاپا گهٽ کائيندا آهن. ۽ تمام تيزيءَ سان منزلون طيءِ ڪندا ويندا آهن. ادل جي شاعري به ٿوري عرصي ۾ حيرت انگيز ترقي ڪري چُڪي آهي. مونکي اميد آهي ته جي هو پنهنجي ذوق شوق سان شاعري جي تخليق ۽ ٻئي ادب جو مطالعو انهيءَ ساڳئي رفتار سان جاري رکندو ته ڪو وقت اهڙو ايندو جو هو سنڌ جي وڏن شاعرن ۾ شمار ٿيندو.

هي ڪتابُ مون وٽ ٻن سالن کان مُهاڳ لاءِ پيو آهي. ان وچ ۾ ادل سومري گهڻو ڪجهه لکيو آهي، جو اڳي کان به بهتر آهي. هن جا اڪثر آزاد نظم نهايت خوبصورت آهن. اُنهن ۾ بحر وزن جي پابندي نه آهي. اُهي فقط بحر وزن جي سرحدن کي ڇُهن ٿا، پر انهن ۾ نواڻ آهي، تازگي آهي، بيپناهه شعريت آهي ۽ جديد انگريزي شاعريءَ وانگر رڻَ ۾ رُلندڙ هرڻ وانگر خوبصورت آهن. اُن هرڻ جو خاص ڏگُ نه هوندو آهي، پر جڏهن سج لٿي واٽڙين مان پاڻي پيئندو آهي ته ان جي تصوير ازل جي عڪس وانگر لڳندي آهي.

●

مان ڇاٽان ٿو اڄ اوهان وٽ
ريتي رت جا سارا گل
ٻوٽن هينيان ڇڙيا ويا هن
ڪنهن به ڪنڊ ۾ ڪين ٿو پسجي
پاريهر جو آڪيرو ڪو
چؤڏس آهي رت جي خوشبو
ڪنڊر آهن ساريون وستيون
ڍنڍل جاين جي ڪنڊرن مان
ٻار پيا ڳولن رانديڪا
اسڪول اُجڙيل ۽ اسپتالون آهن آباد

تنهنجا وطن پرست ڀائر
جن، ڇائي ڄمَر ڪان آهي ڀڏو
گولين جو آواز
خوبصورت ڇوڪرين بدران
رائفلون آهن جن جون محبوبائون
ڏاڍ سان جوٽي جنگ ٻينا هن.
ڏاڍ جو ڪوئي ڌرم نه ديس
ڪابه نه ٻولي ۽ لولي
ڏاڍ نه عربي يا ڪو عجمي
ڏاڍ ته آهي وحشي انڌو
هيٺئن ڪي هيسائي مارڻ
اُن جو ڏنڊو

(نظم ”جوين رُتَ جا ڳاڙها خواب“ جو حصو)

بابل تنهنجا پورهيت هٿ

ڪيڏا ڪھرا ٿي ويا آھن
تنھنجي ھٿ جون ھڙ ريکائون
پٿر بڻجي ويون آھن.
ڇھري منجھ لڪيرون ائين
جڻ ڪنھن ڳتيل شھر جا رستا
اگھ پورھئي جا ڪيڏا سستا!

تنھنجون سارون سندر سوچون
ذھن، نگر ۾ ٻوڙي ٻوڙي
ھاڻ تہ تڪجي پيئيون آھن
وڏگھراڻي محبوبا جان
ننڊ بہ توکان ڏور وئي آ

(نظم ”مايوسين ڪي موت بہ ايندو“ جو حصو)

ڪيئي ڏيھي اغوا ٿي ويا
گولين آڏو پرزا ٿي ويا
ٻنل اکين جا سڪا ٿي ويا
ڏنل دلين جا دھڪا ٿي ويا
بازارون پڙيانگ سموريون
اونداھيءَ جي چادر اوڙھي
رات جي ناتر ناچ نچي ٿي
چبرن جا آواز اچن ٿا.

(نظم ”امن جا وٿاڻ، ڪتاب ۽ قبرستان“ جو حصو)

اھڙا بيا بہ نظم آھن. جيئن ”ھر ڏس ۾ ھيداڻ آ چانيل“، ”تڪل زندگي“، ”ڏرتيءَ تي دوزخُ“، ”وڇوڙي جو ڪارڻ“، ”ڏکن جي سرحد وٽ روڪيل خوشيون“، ”وڇوڙي جي منڊ جي پھرين برسات“، ”نيروليءَ جو خُوابُ“ ۽ ”پاڙون“ وغيره. اھا ڪيفيت ھن جي ٻي شاعريءَ ۾ بہ ڪٿي ڪٿي ملي

ٿي. ادل سومري ۾ جو انسان آهي، ان ۾ قوميت به ڀرپور آهي ته بين الاقواميت به ڀرپور آهي. پوءِ به هن جي شاعري سياست سان واڳيل نه آهي ۽ اها آزادي به هن جي بحر وزن مان آزاديءَ وانگر آهي. اياز گُل وانگر ادل، شاعري ۾ اُنهيءَ دؤر جو آئينه دار آهي، جيڪا پنهنجا اسلوب ڳولي لهندي ۽ پنهنجا موضوع ڳولي لهندي، جن ۾ سنڌ جي مُهر مثبت هوندي پر پوءِ به انهن جي آفاقيت مجروح نه ٿيندي.

ـــــــــ شيخ اياز

بيت

جڳ هٿيارن جي ڇانوَ ۾

آءٌ نہ ڇاڻان ڪير؟ سڙي ويو بارود ۾
مون وٽ سيڪجھ ماڻهپو، جنهن ۾ ڦند نہ ڦير
هي لاشن جو ڍير، پنهنجو ڏوهہُ پڇي پيو.

گونگي هن جهان ۾ ٻولي ٿو هٿيار
بارودي بازار ۾ آ وڌي ويو واپار
امن جو آثار هر هنڌ متبو ٿو وڃي

ڌماڪي ۾ ڌار، ڏڙَ سِسيءَ ڪان ٿي ويا
رانديڪا ءِ ٻار ڪوئلو ٿي ويا ڪار ۾.

آهي وچ بازار ۾ رَتُ ائين هاريو،
ڇڻ ڪنهن پٽاريو، اجرڪ آهي ايلفيءَ ۾.

نفرتن جي ٻج مان ڦٽيا هن هٿيار
هاڻي هر هنڌ ٿي هلي، گوليءَ ۾ گُفتار
پئجي ويا ڏار محبت جي ديوار ۾.

پريل وچ بازار ۾ شعلو اڏاٽو
مومل مُئي مڇ ۾ رُلي ويو راٽو
سُڏڪي، ٿي ساٽو، سج ٻڏي ويو سمنڊ ۾.

ڪاري ڏامر روڊ تي، ٻانهون ڏڙ مٿا
ڳِجهن جا جتا، لٿا لالو ڪيت ۾.

ڪرفيوءَ منجهه پڪيئڙا، اڏرن ٿا آڪاس
ماڻهو بند گهرن ۾ اٽپوري هر آس
رُڪ سندا راڪاس، رمندا وتن روڊ تي.

ڪيڏي آهي اُداس، هيءَ ايلفيءَ جي شام
دونهين ۾ گهٽجي ويو، سارو سُرهو واسُ
ماڻهپي جو ماسُ، سڙي ٿو بارود ۾.

بم جيئن بيروت ۾، لالُ ٽيئن لاڪاٽُ،
ساڳيو ستم - گهاٽُ، هر هنڌ آ حيوان جو.

فلسطيني ڪيمپ ۾ ٻُڪَ سندو راڪاسُ،
ڪائي ماڻهوءَ ماسُ، ڪونه سُڃاڻي ڪنهن ڪي.

ٻُڪ اڃيان ٻي معنىٰ، آهي هر ناتو
مُئل ماءُ جي ماسَ لئہ، پُٽ ٻہ آ آتو
ڪنهن تي ايءُ ڇاتو، ڏرتيءَ تي ٽيندو ائين.

پاڇا پُهتا ماڳ تي، پنتي سڀُ انسان
ٽڪجي پيا پنڌ ۾، اڌورا ارمان
خوابن جا مهمان، رات رهن ٿا هڪڙي.

وردِيءَ منجهہ وري آ، موٽيو مدد خان
لوهي گهوڙا ڊوڙيا، وستيون سَڀُ ويران
ڏارين جو ڌهمان، اڄ ٻہ ساڳيو سنڌ ۾.

ڪڪاوان جهوپا، جن ۾ ڪجهہ انسان،
ويا اُڏائي تن کي، تاتاري طوفانَ
رهيا ڪين نشان، تہ هت ٻہ ڪوئي ڳوٺ هو.

تاتارين تنبو، ڪوڙيا اڄُ ڪراڙ تي،
ڪنول ڪوماڻا، هرطرف، بارودي بدبُو
خوشيءَ خوشبو، تي مهانگي ڏيهہ ۾.

ويري! تنهنجو وَسُ آ، منهنجا خواب اُجاڙ
سنگ نہ منهنجا ساڙِ هي جي نسريا پوک ۾.

شام لٿي آ ڳوٺ تي، پر نہ پکي آيا
شايد ڦاسايا، مارين مڪر فريب سان.

شام لٿي ا ڳوٺ تي، جليو ڪٿ نہ ڏيئو
پاتو ڪنهن نہ ليئو، نہ أي ٻارن ٻوليو.

روئندي رات ڪُتي، لُڙڪَ سُڪا هر اک جا
ڳاڙهي باک ڦُٽي، گوپانگن جا ڳوٺ ۾.

گوليون گوپانگن ڪي، مسجد منجھ لڳيون
حيوانن ڪڳيون، هنيون وڏيءَ هيج مان.

سفر منجھ شهيد، ٿيا مسافر ڏيهہ جا
اڄُ بہ آهن يزيد، هٿيارن جي ڇانوَ ۾.

زخمي بس جي شيشن تي، رتُ جي گلڪاري
ساري سواري، گولين سان وئي گهائجي.

ڌرتي تنهنجا گُل، ٻوٽن هيٺ لتاڙيا
پرمل ۽ ٻاگهُلَ، ڪيئن پائينديون گجرا.

مُند نہ ڪائي موت جي، پڙَ جو موت پلو
هلندا هوت هلو، سونهن سڏي ٿي پاڻ کي.

جيڪي اڄُ ٿيو، وري نہ ٿيندو هيل
ڌرتيءَ جا ڏاڙيل! ڏيهہ سڃاتو توکي.

سُک ۽ سُرهاڻ جُون گهُلن هوائُون
گهوٽ لهن لائُون، سدا پنهنجي سنڌ ۾.

سچ سچي سڏڪو

(ترجي ڏڪار کان متاثر ٿي لکيل)

توهر وانگي ٿر ۾ موت ڦُٽو آ جَڻُ
سُڪي ويو سورن ۾ تاريليءَ جو تَنُ
وقت وڏو هڻ ڪڻ، ڏوٽين کي ڏنگي ويو.

اکيون ٻڄي ڳولي اُڃَ، تڪيون ٿر ۾
ڳجهن ولر اُيَ ۾ چوڏس رائو رُج
سونهن سموري سُج، پينگ وسي هر ٿِٽَ تي.

خوشيون ٿر ۾ ايئن واريءَ تي ڇڻ نانوَ
ڏڻ نہ ڪوئي واٽ تي، وڻُ نہ ڪائي ڇانوَ
هيسيل سارا هانوَ، پٽن پر يوڳن پيا.

پالوا جي ٻٿَ تي، لوليءَ لئہ لاتيون،
پاڻيءَ جي هڪ بوند لئہ، اکيون سپ آتيون
بادل برساتيون، هاٽي پسجن خواب ۾.

گوري! تنهنجي ڳچ تي، سُورن جا سيبا
چاهت جا چٽباھ گيت نہ اهڙيءَ مند ۾.

*پڳت! تنهنجيءَ پونءِ تي، ٻُڪ پيئي پڙڪي
سُک سمورا تنهنجا، راوڻُ تو رڙڪي
دولت جي دڙڪي، تنهنجو ساھ سُڪائيو.

جيسين ناهي جاڳ، پاڳ نہ تيسين پَر ۾
موهن! تنهنجا راڳ، پٿر آهن پيٽ سان.

دڙن منجھ دفن، پڳت! تنهنجا پاڳ
ڪاش هي تنهنجو فنُ، پٿن کي پيلي سگهي.

ڊورن ڍانچا رڻ ۾، مٿان چمڪي چنڊ،
ٿاريليءَ جو جنڊ، اجان ترسي اَن لئہ.

ٿر سمورو ٿرٿلومرڪ بنا هر مُک
ڊونهين وانگر ڊُک، ڊُکي روز پکن ۾.

* موهن ڀڳت

واريءَ مٿان وڄُ ساڻ، وري ٿئي وسڪار
ڏوئي ڪولهڻ وار، ڪدي چيڙهه چڳن مان.

ٽڪل ٽري ٽر ۾، پؤنرن جان پٽڪن
اُپُ اُگهاڙو آگمين، ڪٽان ڳُل ڦٽن
اڪيون روز ڏسن، سپنا ساڻوڻ مينهن جا.

پٽيون پنهوارن جون، پڳل بٽيلا
ڏيرا ڏوٿيئڙن جا، ڇَنن پَر ڇيلا
مٽيءَ ۾ ميلا، ٿيا ڏکن جا پاڻ ۾.

جيڏا توهر ٽر ۾، تيڏا آهن ڏُک
مٽيءَ هاڻا مُکَ، داني لئه درماندا ٿيا.

اُڃ اُهائي رُڃ ۾، سُڪل سارو ٽرُ
ڪٽان ڪوبه ڪکرُ اُڀريون ناهي اُڀ ۾

وسڪاري جي آس تي، ولڙ ويڳاڻا
مورن ماندڙا، ڪونهن ڪارونجهر تي.

اڄ ٻه آڳم آسري، آهي اُجارو ٿر
ڏاتو، ڪوڏر، هرُ ڪتجي ويا ڪنڌ ۾.

ننگي نيري اُڀَ تي، آڳم جي اُڀرن
پيهر ٿرِ ٻُرن، گيت جهُڙاليءَ رُتَ جا.

ساوڻُ رُتَ ۾ مورُ نچي نچي ماندا ٿيا
ڪارونجهر تي شورپر نه ٿيا وسڪار جا.

پرين منهنجا پنڌَ ۾ بادل پَئه برسي!
تنهنجي لئه ترسي، نيڻَ ٽڪا هن ٿر ۾.

رات لٿي آ رُڃَ ۾ سُڃ سڃي سُڏڪو
ڪارونجهر تان ڪو، سڏي ٿو سارنگ کي.

مينهن هُجي محبوب، مان روئي پرچايان
مٿان برسايان، ٿرين جي هر ٽاڪَ تي.

آگم! اچين شال، وڄن ساڻُ وري،
پوي ٿُرُ ٿري، مونجهارن جو موٽُ ٿئي.

انوکو آواز

سچل يا منصور، ٻئي ساڳيو پنڌُ
محبت ۾ منظور، عاشقن اڏي ڪئي.

قاضي ڪُڏيا ڪالهه، سچُ ڪري سنگسارُ
ساڳيو آ وهنوارُ اڄُ ٻه سچوءَ ديس ۾.

فتوىٰ جي ڦرهيءَ تي، اوندهه سڀُ اکر
آخوندن آکر، اڇليا مٿان عشق جي.

قاضين قبوليا، دينُ ڏئي دينارَ
ڏوڙ انهيءَ دستارَ جيڪا مٿي تن جي.

سچل ڏني سگهه، سچ کي ساٿيهه ۾
هونئن تہ توري اگهه، ويا وڪامي ڪيترا.

هرڪا سٽَ سچل جي، اُگهاڙي تلوار
ڪڙڪي جا چوڏار، ڪُوڙن سدا ڪنڌَ تي.

قاضي   کانڊيراءِ   سچل   گُل   گُلاب
پڙهڻُ   آهي   ثوابِ   سيڪا   سِٽَ   سچُوءَ   جي.

آليون اکيون، مرڪ چپن تي

شامون سانوڻ رُتَ جون، سنڌوءَ ڪنارا
بادل وسڪارا، چؤڏس مهڪَ گُلاب جي.

ڪينجهر تي پريات، ڪنول، بتيلا نند ۾
رهاڻين ۾ رات، توسان گذري جاڳندي.

تنهنجي مُرڪ - تلاءَ جو، ڳوليندي چارو
اجا اُجارو، هرڻُ منهنجي چاهه هو.

ڪيڏو تنهنجي ويڇڙو، پوءِ به ساڳي اُڃ
روح نسورو رُڃ، توکان جي دُوري ٿئي.

توکان دوري رڻُ، تو سنگ گهاٽي ڇانوَ
تو سيکاريا ڏانوَ، مونکي پيار ڪرڻ جا.

منهنجو ساهُ سمونڊ، لهرون لهرون تون
ڪڏهن نہ پانيو مون، پري توکان پاڻ کي.

ڀنل پکين وانگيان، پاڻ ڀئي ، برسات
وٽن هيٺان رات، گُذري پيارَ پناهه ۾.

پرندڙ جبل جيئن، ڪڏهن ڪڏهن تون
تڏهن وسي مون، توکي آهي ٿڏو ڪيو.

ڦُٽن ڦولن وانگيان، چُميون چپن تي
جڏهن جوين کي، رنگ لڳي تو پيار جو.

مانجهاندڙين جي چانوَ ۾، سُتل هئينءَ تون
پرسان تنهنجي مون، خواب اُڻيا پئي ڪيترا.

ڏُک ڀلا هن ديس جا، ڀاهريون خوشيون ڀن
پري تان پنهنجن، مُرڪ نہ سونهين مُکَ تي.

جيڪو پوکي پيار، تنهن وٽ آ سُرهاڻ
اندر اُلا آڳ جا، لفظن منجهه ٿڏاڻ
اکين ۾ آلاڻ، پوءِ بہ مُرڪ چپن تي.

جيسين رهندي ساهه ۾ ساجن تنهنجي سارَ
ڪڙندا ڪنٺهار، تيسين تنهنجي پيار جا.

نفرتن جي شهر ۾ جيڪو وندي پيارُ
اڃڪلهه جو اوتارُ سوئي سڏجي ٿو سگهي.

اجرڪ مان اکيون، جڏهن ڏسن ٿيون
جڻُ ته پياسي پٽ تي، بوندون وسن ٿيون
مُڪڙيون کلن ٿيون، جهُومي ٿاري من جي.

چولي چولي چِڪَ، سک ساماڻي ساهَ ۾
ڏنو ٻڏي ٽڪ، سمنڊ ڪناري سانوريءَ.

ڪرفيوءَ جي وقفي ۾ ملياسين تون مان
رهجي ويا ڪيترا، اندر ۾ اُڌما
ڏار ٿيس توکان سائڻ جي آواز ۾.

ڪرفيوءَ جي وقفي ۾ مونسان ملينءَ تون
جذبا پنهنجي جيءَ جا، ويهي اورياسون

ڳالهيون ڪوڙ هيون، وقت نہ پنهنجي وَسَ ۾.

مُرڪن جا هر موڙ تي، روڪيل هن رستا
سُور مڙئي سستا، دل وارن لئہ ديس ۾.

اسين مسافر پيار جا، دل اسانجو ديس
پنهنجي لئہ پرديس، رُسڻُ آهي پرينءَ جو.

آءٌ اهوئي اوپرو، تنهنجي چاڻ سُڄاڻَ
مندن ساڻُ متائيا، ماٺهن محبت ماڻَ
اُلفت جا اُهڃاڻ، سارا مٿبا ٿا وڃن.

جنهنجي مُرڪ مٿان، گهورين پنهنجا گيتَ
اڄُ اُنهيءَ ميت، تانءُ، پڇيو آ مون ڪان.

جن جن واٽن تي، پند ڳُهمياسين گڏُ
هاڻِ انهن تي سڏُ، گونجي تو پيو تنهنجو.

ڪار جي شيشي مان، هٿُ لوڏيو هو تو!!
ڪين رهيو آ پاڻ ۾ هاڻي ڪو رشتو

پوءِ پرين تو چو؟ ڊرُ ڪڙڪايو دل جو.

منُ سندم ويران، ڇھرو پوءِ بہ شھر آ
ڏُک ٿيا حيران، منھنجا ٿھک ٻُڏي ڪري.

لُڙڪ اکين ۾ منھنجي، ھٿن ۾ گُلدستا
تنھنجا ئي رستا، ڏسان سارا ڏينھن تو.

اکيون تنھنجي آجيان، ھرپل ڪنديون دوست!
ڪيئن تو آءٌ ٿيان، مُنڪر تنھنجي مانَ جو.

اوجاڳي اکين ۾، ٻاريو آھي مَچُ
ننڊ اسان وٽ اچُ، سپنا ڪٽي سونھن جا.

رُني ڏينھن ٿيا، ملُ تہ وسن مينھن
مونگي تنھنجي نينھن، ٻيھر گوھي جوڙيو.

جنھن بہ راھ مٿان، تنھنجا پير پون
منھنجا گيت ھجن، وڪريل اُنھيءَ واٽَ تي.

هُجومن ۾ هيڪلو، توبن آهيان آنءُ
وٿان تنهنجو نانءُ، ساهَ سندم سُرهاڻ ٿئي.

رُساما پرچاوَ، پنهنجا تين پاڻ ۾
توکان ملن گهاوَ، تون ئي پرين سي اچي.

جڏهن ٻہ تو مونڏانهن، مُرڪي نهاريو
مون آ وساريو، تنهنجي ڏنل ڏک کي.

لُڙڪ وڇوڙي لاءِ مون، جيڪي بچايا
سيئي وسايا، تنهنجي هڪ جملي پرين!

غزل

سونهن جا اجرن پکين ۾ ٿي رهي
شاعرن جي سا دلين ۾ ٿي رهي

تنهنجي گذرڻ بعد پي ڪيئي پهر
تنهنجي خوشبو چڻ گهٽين ۾ ٿي رهي

ناهي شاوَرَ ۾ اُها منهنجا پرين!
ڳالهه جا مينهن جي ڪٽين ۾ ٿي رهي

الوداع توکي چوڻ کان پوءِ سدا
مند ساوڻ جي اکين ۾ ٿي رهي

جيڪا هاريءَ جي هٿن مان ٿي ڦٽي
روشني سائي ٻنين ۾ ٿي رهي

هر نظر اخبار واري پار جي
چونڪ جي ڳاڙهين بتين ۾ ٿي رهي

ڇا سياروءَ ڇا بهارون بس فقط
درد جي موسم جهُڳين ۾ ٿي رهي

ٻارڙا سڀ پاڻ ۾ خوش ٿي ڪُڏن
هر گهٽيءَ جون رونقون قائم هجن

ڪين سي ناتا سُڃاڻي ٿيون سگهن
جن اکين تي عڪس نوٿن جا ٿهن

زندگي پياري ڪيائون ديس ڪان
هاڻي ويٺا سنڌ لئہ روئن سڪن

ديس ڌاران ڪا سُڃاڻپ ناهي دوست!
پل هجين ٻامبي ۾ تون مالڪ لکن

گهر اباڻو، ماءُ پيءُ ٻُڍڙا اڪيلا!
پُٽ سيئي پنهنجن گهرن ۾ ٿا رهن

سُونهن جي ساڃهہ اکين مان آ وئي
سڀُ ٿا پاڇن پٺيان سهڪن ڏُکن

هَرَ جي سُهڻي قلم سان سُک سندا
ڌرتي! توتي گيت ٿا هاري لکن.

رستن تي ارمان پيا هن
زخمي سپ ارمان پيا هن

گهر سمورا ويا پهاري
جارن ۾ قرآن پيا هن

ديس ڌٽين جا چؤواٽي تي
وڪري لئہ سامان پيا هن

دل ڪان ويندي ديول تائين
اوڌر تي ايمان پيا هن

ڪنول جهڙين داسين آڏو
پٿر جا پڳوان پيا هن

منڙي مرڪ جي پاڇي ۾
دوکا ۽ دهمان پيا هن

آهي هتي سُرهاڻ تي بندش
خالي سپ گلدان پيا هن

ڏات جي مڙني ڏارن ۾
گُل ڦٽي پيا ٿارن ۾

نيڻ اُجهاميا واٽن تي
ڏيئا ٻرن ٿا جارن ۾

پرينءَ ملڻ جا گذريا پل
راشن جي ته قطارن ۾

ڏُک دلين جا پڌرا ٿيا
چهرن جي آثارن ۾

نينهن ڪيو سارو نروار
گُونگن ڪالهه اشارن ۾

سڙيل گهر تي باک ڦُٽي آ
درد شهر تي باک ڦُٽي آ

ناتر جهومي نيٺ تکي آ
ڪارونجهر تي باک ڦُٽي آ

ٿاريليءَ جو ڳجُ تو مرڪي
ڍهر ڍهر تي باک ڦُٽي آ

سپني مان سندرتا جاڳي
پيار نگر تي باک ڦُٽي آ

پاٽياريءَ جي پڇڻ سان ئي
پوڍيسر تي باک ڦُٽي آ

ڏُک جي رات لڙي آ ترِيا!
هر توهر تي باک ڦُٽي آ

پکيءَ بتيلا سنڌوءَ ساوڻ
لهر لهر تي باک ڦُٽي آ

توجي نيڻ کنيا هن مرڪي
دل جي ٿر تي باک ڦُٽي آ

پنڇي تولي ساڳئي آهي
سامهون گولي ساڳئي آهي

ڪنهن ٻه ديس ۾ گونجي پر
دانهن جي ٻولي ساڳئي آهي

شاعر ۽ ساگر جي سيني
ڇُلندڙ چولي ساڳئي آهي

تنهنجي در تان پيار پنڻ لئه
جهلي مون جهولي ساڳئي آهي

اڄُ ٻه تنهنجي او پاٽياري!
ڇڪ ۾ چولي ساڳئي آهي

سرد جذبن ۾ چا رکيو آهي
پنڊ پهڻن ۾ چا رکيو آهي

تون جي ناهين ته پوءِ نهارين چو؟
سُج رستن ۾ چا رکيو آهي

سات تنهنجو رهيو نه واعدو ڪو
هاٿي سپنن ۾ چا رکيو آهي

مون ته دل جي اکين جي ڳالهه ڪئي
تنهنجي نيڻن ۾ چا رکيو آهي

هن کي حاصل ڪرڻ جي ڪوشش ڪر
چنڊ ڳوڙهن ۾ چا رکيو آهي

هر ڪو ماڻهو هتي وچي وکري
بند شهرن ۾ چا رکيو آهي

ڪوئي تحفو ڏين ضروري آ
خالي رشتن ۾ چا رکيو آهي

لوڪ ناٽي جي ڳالهه تو سمجهي
تنهنجي شعرن ۾ چا رکيو آهي!

تار تو ۾ مست سنڌو پيو وهي
سنڌ! تنهنجي سونهن شل قائم رهي

ڪو تصور تو ڪيان دلڪش جڏهن
عڪس منهنجي ذهن ۾ تنهنجو ٿهي

ماڳ مارن جا يلي مرڪن سدا
ڏک سيني جا ويٺي ڌرتي سهي

مان اڪيلو ٿر جي سانجهي تنهنجي ياد
سامهون ٿوهر جي پٽيان تو سج لهي

منهنجي سپنن ۾ سمايل سنڌ آ
ڪين منهنجي خواب جو ڪو گهر ڊهي

چانڊ ته ڦهليو روشن واس
هاڻ نه رهندي رات اُماس

ڏيهه ڏڪايل ۾ اوسائين!
مرڪ نه آئي ڪنهن کي راس

ڳوٺ جي ڪنهن شمشان جيان
شاعر جي دل آهي اُداس

فوٽ پاٿ تي شڪنتلا کي
ڏسي روئي ها ڪاليداس

ڌرتيءَ ڪان وڏ سچ نه ڪوئي
نظرن جو دوکو آڪاس

ايندڙ ۾ سَوَ آسون آهن
ويندڙ جو ڪهڙو وشواس

نيٺ ته ڌهندو هي دستور
ڪوبه نه رهندو ڪنهن جو داس

ڪيڏا پيي طوفان اچن پر
نينهن نه ٽيندو آهي نراس

اڄُ چو جذبو ساڳيو ناهي!
تنهنجو چهرو ساڳيو ناهي

لفظن کي ڄڻ لوڻُ لڳل آ
تنهنجو لهجو ساڳيو ناهي

توکي ڀي اڄُ ڪين وڻون ٿا
ڀاڳ ٻہ پنهنجو ساڳيو ناهي

تنهنجو گهرُ چو ڪين ٿو ليجي
يا هي رستو ساڳيو ناهي؟

تنهنجو نانءُ ڇپن تي آ پر
دل جو دهڪو ساڳيو ناهي

هاڻ ڪجي ويساهه ٻہ ڪنهن تي
منهنجو پاڇو ساڳيو ناهي

اخبارون ڳالهائن ٿيون
ديوارون ڳالهائن ٿيون

نفرن جا آڙاهه اکين ۾
تلوارون ڳالهائن ٿيون

پنهنجي اڳهَ ٻڌائڻ خاطر
دستارون ڳالهائن ٿيون

عوامي آواز تي بندش
درٻارون ڳالهائن ٿيون

محبوبن جي آمد کان اڳ
هُيڪارون ڳالهائن ٿيون

شاهه هجان ها جيڪر آنءُ
گڏ لڪجي ها توسان نانءُ

سنڌءِ سونهن ڪيو آ سوگهو
هرڻ هنيڪلو پنهنجو هانءُ

توکي ڏسندي گيت رچيم
هونءَ ته مون ۾ ڏات نه ڏانءُ

سورج هيٺان پاڻ رهياسين
جڳَ والاري ساري چانءُ

پيار جو هڪڙو سڪو چاهي
منهنجي من جو خالي ٿانءُ

جنهن کي سمجهي لوڪ تنهنجي ڪمتري
ڪر نہ تون اختيار اهڙي عاجزي

ويس گيڙوءَ ۾ هتي آهي غزل
سنڌ ۾ سونهين نہ چوغو فارسي

جنهن ۾ ناهين زندگيءَ جي جستجو
کهڙي ڪم جي آهي اهڙي شاعري

وئي وکيري وقت جي هلڪي هوا
پيار تنهنجو پي هيو ڄڻُ ڪاغذي

تنهنجو ئي چهرو نظر مون کي اچي
مان نهاريان تو جڏهن بہ آرسي

مان پڏائپ ۾ بہ توکي چاهيندس
ناهِ توسان منهنجو پيار عارضي

”ييس سر“ جو راڳ پيو آلاپجي
دفترن ۾ ٿي فنا وئي زندگي.

ڌرتيءَ جا پوڄاري آهيون
پاڻ سيئي ڌوهاري آهيون

سنگهرن ۾ ڪيئن قيد ڪندين!
خوشبو جان چوڌاري آهيون

حاڪم جي هر ڳالهه قبولي
ڪين ٿيا درٻار آهيون

محبت ئي مسجود اسان جو
سونهن سندا ساٿاري آهيون

مايوسيءَ جي مند ۾ پنهنجي
ديسين لئه دلداري آهيون

ٿر مٿان تذڪار ڪندڙ ئي
سارنگ سان سهڪاري آهيون

ديس مٿي جي نقشي تي جَنُ
موهيندڙ گلڪاري آهيون

امن پسند انسانن جي لئه
ڪين ٻٽيا آزاري آهيون

ڦورُو ٽولن لاءِ سدائين
آڳِ مٿان آنڌاري آهيون

ڏارين کي هيءَ ڌرتي پنهنجي
آڇڻ کان انڪاري آهيون

ختم ٿي وڃي سا ڪهاڻي نہ آهي
ڪٿي پيار جي ڪا پُڄاڻي نہ آهي

اڃا آس جو واس آهي ذهن ۾
اڃا دل جي ڏياٿي اُجهاڻي نہ آهي

ڪيڏا درد طوفان ٻڻجي اچن ٿا
تڏهن بہ اکين ۾ ڪو پاڻي نہ آهي

محبت سان آهي جبل تي جهڙالو
ڪائي ڪونج تنها اُڏاڻي نہ آهي

جذبي سان سرجيل سچي گيت جي، تي
ڪڏهن ڪائي مصرع پراڻي نہ آهي

اسان کي سو سهڻا وساري نہ ڇڏجو
ڏئي پيار دل مان ڏڪاري نہ ڇڏجو

اوهان پنهنجي گهر جي ڪشادي پڌر تان
پرين جي پکين کي اُڏاري نہ ڇڏجو

جڏهن قرب جي ڪا وڃو ناوَ ڪاهي
خُدارا اسان کي ڪناري نہ ڇڏجو

کلڻ جي تہ عادت اوهان ئي وڌي آ
روئي پاڻ مونکي روئاري نہ ڇڏجو

اوهان مرڪ پنهنجيءَ سان خوشبو پکيڙي
نهاري، جياري پوءِ ماري نہ ڇڏجو

ڪنهن پل اوهان کي ملي وقت منڙا
اڪيلو ائين ئي گذاري نہ ڇڏجو

بارودن کي ڳاري ٺاري
ڌرتيءَ تي چڏ ڳُل پٺاري

سياست جي ست رنگي دنيا
کهڙا کهڙا روپ ٿي ڌاري

ميرن کپڙن وارا ماڻهو!
کير تو تولئه کار بيهاري

کليل دريءَ مان چنڊ نهاري
روئندڙ ٻالڪ ماءُ سمهاري

پلازا کي پيرن ۾ جهڪيون
هر فليٽ مان اک نهاري

جيون - ٻيڙي طوفانن مان
اُڪري ويندي سونهن سهاري

دل، سرڪاري پلاٽُ ته ناهي!
گهڙيءَ ۾ ويندي جو والاري

سچي حياتي ساٿُ ڏنو ٿئون
هاڻي ڏُکن کي کير ڏڪاري

اڳين ڪرسين تان سادا ماڻهو
معزز ماڻهن ڇڏيا اُتاري

اڳُ ٿيندا ها اوسيئڙا پر
ڪير ٿو هاڻي هيڪل گهاري

تون تہ وئينءَ پر بند اکين ۾
وئي آهين سَوَ خواب وساري.

ڪيئن ڪيان مان توسان دوکو
تولئہ ناهي چاهُ رهيو ڪو

دل آهي ديوار مٽيءَ جي
وڏو ڦٽو ٿيو پيارُ پروکو

ماڙين منجهه تا ٿهڪ ٽڙن
جهُوپي ۾ رهجي ويو سڏڪو

پنهنجي رتُ جي بوتل وڪٽي
ڏيءَ لئہ آندو مون رانديڪو

دردن جو هي ناهي نماءُ
ڪين ڪپي همدردي لوڪو.

گهڙيءَ لئہ پنهنجو جوڀن پسائي
ويو منهنجي نيڻن جا ڏيئا اُجهائي

سڄي ڳوٺ وارن جو ڳالهيون ڪيون سي
مگر ڪين پنهنجون سگهياسين ٻڌائي

وڏي شهر جو شوق ڪيڏو هو توکي!
اجايو اچي پاڻ ويٺين وڃائي

سيئي دوست پنهنجا سنجيده ويا ٿي
نہ مرڪي تو ڪوئي، ٿو ڪو ڪلائي

بارش جا ايندڙ ڏڪن جي گهڙين لئہ
اسان ٽهڪ ٿورا رکيا هن بچائي

سين نانءَ پنهنجي پرين جا ڪنيا پر
اسان سنڌ! وينا سين تنهنجو سڏائي

ڪڪائن جهُڳين ۾ جنم - ڏينهن ڪهڙا!
جتي هر خوشي تي اچڻ ڪان لنوائي

تنهنجا قهليل پانهون آهن
منهنجون روڪيل راهون آهن

رات، سيارو، وڻ ويڳاڻا
ڪوهيڙي جون ڪاهون آهن

ڪچين درن جي دروازن ڏانهن
ڪچندڙ ڪوڙ نگاهون آهن

هن ڌرتيءَ جون ڪيئي نياڻيون
ظلم ڪيون بيواهون آهن

شهر سڄي جا ماڻهو گونگا
ديوارن جون دانهون آهن

شاعر! تنهنجا گيت ڏُکايل
اکر اکر ۾ آهون آهن.

تنهنجي گهر جي پرسان آهيان
چڻُ مندر جي پرسان آهيان

ڏيهہُ ڏکن جو ڏوري هاٽي
مرڪ ـ شهر جي پرسان آهيان

ڪندن جهڙا لفظ چوي ٿي
چڻُ ٿوهر جي پرسان آهيان

جذبا ۽ احساس نہ ڪوئي
هڪ پٿر جي پرسان آهيان

نفرت جون اورانگهي راهون
نينهن نگر جي پرسان آهيان

ڪيڏو تاءُ اکين ۾ تنهنجي
چڻُ خنجر جي پرسان آهيان

سمنڊُ اکين ۾ اُج چپن تي
لهر لهر جي پرسان آهيان

لفظن ۾ ٿهڪن جي خوشبو
ساهن ۾ سُڏڪن جي خوشبو

”رات راڻيءَ“ کان وڌ هوندي آ
پيارن ۾ پنهنجن جي خوشبو

شاعر کي آ نند اچي وئي
جاڳي ٿي گيتن جي خوشبو

منهنجي دائريءَ ۾ آ قهليل
تنهنجي ئي لفظن جي خوشبو

رات وساري ويئي آهي
نيڻن ۾ سپنن جي خوشبو

راڳيءَ جي آواز پکيڙي
محفل ۾ دردن جي خوشبو

مُرڪي ڪيئن لڪائي سگهندين؟!
ڇهري مان لُڙڪن جي خوشبو.

ديس جي ڌرتي جڏهن آهي رُني
ڪين پوندا هِن تڏهن شاعر سُمهي

هٿ لڪيرن ۾ ڪڏهن پُلجي نہ پَئہُ
سگھہ سان هر آس هت آهي پُني

تنهنجي پاڙي ۾ مليو مونکي سُڪون
هر گهٽي مون شهر جي آهي گهمي

قافلو ڪڪرن سندو رمندو رهيو
راتِ، تارن جي ڏِکي آئي چُني

جِنُ ٿيا بيڪار ڪنهن پٿر جيان
جن چون جي پاڳَ ۾ ناهي ڇمي.

ديس جي ذرتي جڏهن آهي رُني
ڪين پوندا هِن تڏهن شاعر سُمهي

هٿ لڪيرن ۾ ڪڏهن پُلجي نہ پَئہُ
سگهہ سان هر آس هٿ آهي پُني

تنهنجي پاڙي ۾ مليو مونکي سُڪون
هر گهٽي مون شهر جي آهي گهمي

قافلو ڪڪرن سندو رمندو رهيو
راتِ تارن جي ڏڪي آئي چُني

جِنُ ٽيا بيڪار ڪنهن پٽر جيان
جن چون جي ياڳَ ۾ ناهي چمي.

چنڊ ستارا ڳائن تا
ڌرتيءَ وارا ڳائن تا

پرين! اوهانجي نيڻن جا
ڄڻُ تہ اشارا ڳائن تا

لهرن تي ٻيڙي تي جهومي
سڀُ ڪنارا ڳائن تا

تنهنجون ادائون، مست هوائون
ڪونگو تارا ڳائن تا

جن تان گذري تون وئي آن
سارا چارا ڳائن تا

بادل جهڙا سُپرين تولئہ
مورَ اُجارا ڳائن تا

پيار وارو دورُ ٿو ڊوڙي پيو
چڻُ ته من ۾ مورُ ٿو ڊوڙي پيو

تنهنجي چيڙن جو چورايان رنگُ مان
ذهن ۾ هڪ چور ٿو ڊوڙي پيو

سگهَه سان ئي خواب کي ساڀيا ملي
هر گهتيءَ ۾ زورُ ٿو ڊوڙي پيو

چيٽَ سهڻا ڪيئن نه ٿا ڄُرجي وڃن
اجرڪن تي پورُ ٿو ڊوڙي پيو

ماٺ ناهي زندگيءَ جي شهر ۾
هر طرف هڪ شورُ ٿو ڊوڙي پيو

لوڪ آڏو پل نہ مونکي سار تون
نانءُ منهنجو دل ۾ ئي اُچار تون

هر اکر ۾ باھ ٿِي پڙڪي پئي
برف بڻجي لفظ منهنجا ٺار تون

هيڪلائي ٿي پئي جن کي ڏنگي
کي گھڙيون تن سان ٻہ گڏجي گھار تون

ڪين رکُ تون دوستي مونسان ڀلي
پر نہ دشمن جو رويو ڌار تون

جسم جي اوندھ سڄي ويندي هلي
ذهن ۾ هڪڙو ئي ڏيئو ٻار تون.

منھنجو ھي اندرُ ۽ سنڌُ
جڻُ ھڪڙو مندرُ ۽ سنڌُ

سوچن ويٺا پاڻ ۾ ٿيئي
ساڌ پيلوءِ سڪرُ ۽ سنڌُ

تنھنجي اکين ۾ آءُ ڏسان ٿو
ٿاريلو منظر ۽ سنڌُ

مون لئه ٻئي مقدس آھن
دلبر تنھنجو درُ ۽ سنڌُ

آھي سدائين ذھن ۾ تنھنجي
يادُن جو لشڪر ۽ سنڌ

روئي ٿو پيو گوبند مالھي
ساري پنھنجو گھر ۽ سنڌ

سامھون آھن ھڪيئي جي
دشمن جو خنجر ۽ سنڌ

مون تي سمجهو سولي آهين
سائنڻ! تون تہ پرولي آهين

منهنجو پيار بتيلي وانگر
سامونڊي تون چولي آهين

ويساهن ۾ قاسي جندڙي!
پنهنجن کان ئي رولي آهين

تنهنجا لفظ صحيفن جهڙا
محبوبن جي ٻولي آهين

ڪاڇي جهڙي جيون ۾ تون
آئي ٻجي هولي آهين

ڪڏهن نہ خالي ٿيندينءَ تون
پيت ڏٺيءَ جي جهولي آهين.

ڊنڍ اکڙين ۾ ٿيا، لُڙڪ تنهنجا ڪنول
مان ڏسان ٿو ڪنول ۽ لکان ٿو غزل

وار پنهنجا هوا ۾ تو ڇوڙي ڇڏيا
سمنڊ ڇولين ۾ چڙُ ڪا اچي وئي اٿل

نند منهنجي اکين کان رُسي ٿي وڃي
تنهنجون يادون اچن روز آڌيءَ مهل

جڏهن کان پرين تو آ ناتو ڇنو
تڏهن کان سپئي خواب آهن رُٺل

مان ڳائڻ ٻه چاهيان نه ڳائي سگهان
تارَ دل جي تنبوري جي آهي ٽٽل.

ڪيڏا چرچا پيارن سان
ڪن ٿا ڪُوھ اجارن سان

سي ئي پل سجايا پنھنجا
گذريا جي تو پارن سان

پيار نہ آھي حاصل ٿيندو
تعويذن ۽ ڏارن سان

جن ڪان رُسي چنڊُ ويو آ
ڳالهيون ڪن ٿا تارن سان

منھنجو روح سدائين ريجھو
خوشبوءِ گيتنءِ ٻارن سان

هاريءَ جھول اُھائي خالي
ٻاڳ ويا ٻوتارن سان

راتيون جاڳي ڏيئا اورن
دل جا قصا جارن سان

درياھ وچ ۾ تنھنجي ٻيڙي
پنھنجا پنڌ ڪنارن سان

عيبن هار هلي ڪيئن سگهندا
تو جھڙن اوتارن سان

گيت ۔ نگر جو گسُ تي ڳولي
پين اُجاري مسُ تي ڳولي

واهڻ جي هڪ سادي نينگر
مير ڍنڍ ۾ عڪس تي ڳولي

تنهنجي اکين ۾ چاهت منهنجي
گم ٿيل هڪڙو شخص تي ڳولي

موت کان اڳ ۾ هيسيل هرڻي
شينهن اکين ۾ ترس تي ڳولي

ايڪسيڊنٽ ۾ پيرَ وڃائي
ناتر ننڊ ۾ رقصُ تي ڳولي

نظم

ڪئمپ، ڪرفيوءَ چنڊ

ڪئمپ ۾ ڪوئي ٻارُ ٿو روئي
قاتل بينرُ ڦڙڪي ٿو پيو
رتُ ۾ وهنتل ڪوئي سپنو
ننڊ نگر ۾ ڦتڪي ٿو پيو

محبوبن جي اوسيئڙن جا
سارا درد سُمهي پيا آهن
دل ڌرتيءَ تي ديس ڏُکيءَ جا
ڪيئي گهاوَ ڦُٽي پيا آهن

رهبر سارا روز اسان ڏي
اخباري ٿا بيان اُماڻن
روٽيءَ بدران هاڻ اسان کي
پاروٿا ڪجھ گيت ٿا آڇن

مُرڪ رُسي وئي ڇهرن کان آ
شهر ۾ ساڳيو ڊپُ وسي ٿو
ڪرفيوءَ جي راتين ۾ هاڻ
چنڊ بہ دهشتگرد لڳي ٿو

ڏُکي ديس جي چانڊوڪي رات

ڳوٺ منهنجي مٿان، رات ڏاڍو رُني
چنڊ شاهد هيو، ڪيئن لڙڪ هئي ڇُني
پيڻ منهنجي پري، چرڪُ جاڳي پئي
ڇڻ تہ ماري ڏسي، ڪائي هرڻي ڊني
ڪين ڏونهون صبح جو جهڳين مان اُٿيو
باهہ دل ۾ هئي، ڪنهن نہ چاڙهي ڪُني
واهُرو سڀ سُتا، ڪنهن نہ سڏڪا ٻڌا
پاڻ کي اُن سَمي، ڏُک هئي آٿت ڏني
پيار تولئہ سدا، دل ۾ ڌرتي رهي
توسان ناتو سچو، ڪير سگهندو ڇني

هر ڏس ۾ هيڊاڻ آ ڇانيل

سائڻ!

توکي ياد هوندو
هڪ پيري تو گيندي جا گُل چُمندي چيو هو،
”هيڊا ڦول وڻن ٿا مون کي
هيڊو رنگ پسند آ منهنجي“
اُن ڏينهن کانپوءِ
مون او سائڻ!
پنهنجي ڪمري جي ديوارن جو
هيڊو رنگ ڪرايو هو
هيڊا پردا ٽنگرايا ها
هيڊي ٽيبل، هيڊي چادر
هيڊا گل هيڊو گُلدان.

پوءِ مون کي آس لڳائي هئي:
هڪ ڏينهن ايندو هن ڪمري ۾
تو جهڙو منڙو مهمان.
ڪڏهن نہ ٿيو پر تنهنجو اچڻ
دوري ۽ مجبوري ٿي.
اڄ هلي آ او سائڻ!
هر ڏس ۾ هيڊاڻ آ ڇانيل
هيڊو رنگ پسند آ تنهنجي!

منھنجي ڪمري جي ھر شيءِ
ھيڊي آھي،
تنھنجي ياد ۾ تڙپي تڙپي
آءٌ بہ ھيڊو ٿي ويو آھيان.

جوين رُت جا ڳاڙها خواب

منهنجي ڀيڻ شهيد سوڍي
ثناءَ مهدالي!

ڪالهه ڏسي اخبار ۾ تنهنجي
پرهه ڦٽيءَ جهڙي تصوير
نيڻ جُهڙالا ٿي ويا منهنجا.
دل جي بي نانءُ جذبي سان
مون تنهنجي تصوير چمي هئي
هي سڀ آخر ڇو ٿو لڳان مان؟
ڪهڙو توسان ناتو آهي
منهنجو دوست چوي ٿو ڳُلِ:
”ڇڏ عجمن ۽ عربن جون ڳالهيون“
پر ڇو نہ ڪيان مان تنهنجي ڳالهه
تو ڪان ڌار تہ ناهيان مان
تنهنجي ڌرتيءَ جي دل
منهنجي ڌرتيءَ سان گڏ ڌڙڪي ٿي
تنهنجي منهنجي ڌانهن جي ٻولي
ساڳئي آهي.

مان چاڻان ٿو اڄُ اوهان وٽ
ريٽي رتُ جا سارا گُل
ٻوٽن هيٺيان چچريا ويا هن
ڪنهن بہ ڪنڌ ۾ ڪين ٿو پسجي

پاريهر جو آڪيرو ڪو.
چئوڏس آهي رتُ جي خوشبو
کنڊر آهن ساريون وستيون
ڊٿل جاين جي کنڊرن مان
ٻار پيا ڳولن رانديڪا
اسڪول اُجڙيل ۽ اسپتالون آهن آباد.
تُنهنجا وطن پرست ڀائر
جن ڄائي ڄم کان آهه ٻُڌو
گولين جو آواز
خوبصورت ڇوڪرين بدران
رائفلون آهن جن جون محبوبائون
ڏاڍي سان جوٽي جنگ ٻيٺا آهن.
ڏاڍي جو ڪوئي ڌرم نہ ديس
ڪا ٻہ نہ ٻولي ۽ لولي.
ڏاڍي نہ عربي يا ڪو عجمي
ڏاڍي تہ آهي وحشي انڌو
هيٺن کي هيسائي مارڻ
اُن جو ڌنڌو.

منهنجي ڀيڻ ثناءَ مهدالي!!

تو کنڌر کنڌر خوابن کي
ساييائن جي سونهن ڏني
جوين رُت ۾

جڏهن ڪنواريون ڇوڪريون
پنهنجن خوبصورت آدرش جا
ريشمي سپنا اُڻينديون آهن

اُن وقت انڌيرن ۾ تو
ڌرتيءَ جي آزاديءَ جا
روشن روشن خواب ڏٺا.
تن خوابن کي سچ ڪرڻ لئہ
جان وطن تان واري تو
روشن راهہ ڏيکاري تو

* ثناءَ مهدالي: 16 سالن جي خوبصورت لبناني ڇوڪري، جنهن بم رکيل ڪار هلائيندي، اسرائيلي فوجي گاڏين کي ٽڪر هنيو، جنهن ۾ 50 اسرائيلي فوجي مري ويا ۽ هن عظيم نياڻيءَ شهادت ماڻي.

شاعر گيت لکن تا

ڌرتيءَ تي رتُ ڇاڻ
ايڏي آ ڇو تي؟
ڏاها سڀ سوچن تا

”هر هنڌ آ انسان“
پستڪ يا پوٿي
سادو ائين چون تا

ڪهڙي ڪارڻ تيا هن
ڏکيا هي ڏوتي؟
ٿر جا تاڪ پڇن تا

اسان متي پيار جي ڳوڙهن
سان ڳوتي
شاعر گيت لکن تا

ٽڪل زندگي

ڏينهن پهريون مهيني جو ۽ ماڻهن جو هجوم
بينڪ ۾ بيهڻ جي ٿي جاءِ ملي.
ڏڪندڙ هٿن ۾ ڪاڳر جهليو
لٺ جي سهاري
پينشن وٺندڙن جي قطار ۾
سڀ کان آخر ۾ بيٺو آهي هڪ پوڙهو.

جنهن جي چهري جون ريکائون
چڻ ته آهن ٽڪل زندگيءَ جون ويران واٽون.
سندس ڪمزور ۽ ڪچو گهر
ٺوڙي برسات تي جنهن جي ڇت،
ڪنهن بيواهه جي اکين جان
ٽمڻ لڳندي آهي.

هڪڙي پوڙهي زال
چار نياٽيون سامايل
مهيني جا سمورا ڏينهن
ٿن وٽ ڏک تو مهمان ٿئي.

زندگي
هيڪلائپ جو اُداس پيٽُ
ڏڍُ نہ آٿت
نہ ئي ٻہ ٻول همدرديءَ جا

ماٺ ئي ماٺ

موت جهڙي ماٺ
ڏگهو سفر، ٿڪل سرير
بيوسيءَ جو بارُ
زندگي ڄڻُ تہ آهي موت جو ئي انتظار.

ڌرتيءَ تي دوزخ

تون جڏهن به
گندي پاڻيءَ جي ڍُنڍ ڪپَ تي
جوڙيل ڪوجهن جهُوپن پرسان
اچي لنگهين ٿو،
ٿُڪ اڇلين ٿو.
ڌڪار مان تون ناسن تي رومال رکين ٿو
ڪري منجهان مُنهن ۾ سونڌ وجهي
پوءِ چوين ٿو:
”هي گندا ۽ جهريل جهُوپا
سندر سماج جي ڇهري تي
ڪارنهن جو ڇڙُ ٽڪو آهن
۽ رهواسي
هيچ نيچ ۽ جاهل آهن.“

اُنهن جهُوپن ۾ رهندڙ ماڻهن
ڪنهن جي جوت اُجهائي ناهي
ڪنهن جي دل رنجائي ناهي
ڪنهن جي لَڄَ ڪٽائي ناهين
انهن ويچارن سادن ماڻهن
جيڪو ٽاٽو ٽاريو آهي
گوندر منجهه گذاريو آهي.
غربت جي ان ڏوهه ۾ هو
ڏيهاڙي پوءِ سُور سهن ٿا

ماٺ رهڻ ٿا

روز جيئڻ ٿا روز مرڻ ٿا.
ساري ڏينهن جا ڏنڀ سهڻ ٿا
رات جو اُڀَ ۾ تارا ڏسندي
هي واچارا سادا ماڻهو
ليڙون ليڙون جهول جهلڻ ٿا
ڪوبہ تارو ڪين ڪري ٿو
چنڊ ڪري ٿو تن تي چڙون
تارا ٿهہ ٿهہ ٿهڪ ڏين ٿا.
۽ پوءِ
دوزخ جهڙي ڌرتيءَ تي
ساڳيو ڏک جو ڏينهنُ تپي ٿو
سُورن جو سِجُ اُڀري ٿو.

ڪڏهن نہ ڪتندڙ اوسيئڙو

تنهنجي گهر جي دروازي تي
مان سالن تائين بيٺو رهيس
انتظار جون اکيون
وقت جا ڪانگ ڪيدي ويا
ميڻ جهڙا سپنا
آهستي آهستي ڳرندا رهيا.

۽ جڏهن تون
پنهنجي گهر کان ٻاهر نڪتينءَ
منهنجي وجود ۾ گُل ٽڙي پيا
ٽاري ٽاري جُهومڻ لڳي
تو، مون تي اوپري نهار ڪئي
(ڄڻُ تہ نہ سُڃاڻيندي هجين)
۽ وري گهر هلي وئينءَ.

مان سوچيان ٿو
تنهنجي در تي بيٺي بيٺي
مان وڻ بڻجي ويندس
۽ هڪ ڏينهن تنهنجا ٻارڙا
منهنجي ڇانوَ ۾ رانديون ڪندا.

هڪڙي ڪرڻي جي ڳولا

منهنجا گيت
اُميدن جي اونداهين جهنگ ۾
هڪڙي ڪرڻي جي ڳولا ۾ آهن
هلندي هلندي
ٿڪجي پيا آهن
ڦتجي پيا آهن
پوءِ بہ انهن جو سفر جاري آهي
ڌرتيءَ تي سُکَ ۽ سُرهاڻِ جو سَفر.

منهنجي ديس جا اڳواڻ
پرڏيهي مهمانن سان شڪار ڪري
پنهنجن نعرن سان گڏُ
سُتا پيا آهن،
هڪٻئي جي عيبن جي اشتهار طور
اخبارن ۾ اُنهن جا بيان
جاڳي رهيا آهن.

منهنجا گيت
اُنهن آڏو
ڪنهن بيروزگار نوجوانن جي
درخواست وانگر آهن
پڙهڻ بنا ئي جنهن تي
هڪ بي معنىٰ نوٽ چنبڙائي ڇڏجي.
منهنجا گيت انڌا ناهن

چوتہ اُهي

ديس واسين جي ٿڌن جسمن تي
قاتلن جي وحشي چنبن جا نشان
سُڃاڻي سگهن ٿا
۽ ڌرتيءَ جي ٻارَ کي
روشن راهه تي اُماڻي سگهن ٿا.

امن جا وٿاڻ ـ ڪُتب خانا ۽ قبرستان

پٽر جو ڇڻ دؤر آهي
هرڪو ماڻهو هٿيارن سان
آهي ٻٽيو شهزور.

انسانيت جي اک ۾ آهن
ٽُنبيل ڳاڙهيون تتل سيخون
هر هيٺو ويڳاڻو آهي
جو ڪجهه آهي ناٽو آهي
دولت جي دروازي تي
عزت عظمت ٻانهي آهي.

ٻارُ علامت آهي امن جي
معصومن جي مُرڪ سُتل آ
ڌرتيءَ جا ڌاڙيل ٿا جاڳن
پيلي ۾ گوليءَ جي ٻولي.
ڪيئي ڌيهي اغوا ٿي ويا
گولين آڏو پرزا ٿي ويا
پنل اکين جا سپنا ٿي ويا
ڏنل دل جا دهڪا ٿي ويا.
بازارون پڙپانگ سمُوريون
اونداهيءَ جي چادر اوڙهي
رات جي ناتر ناچ نچي ٿي
چپرن جا آواز اچن ٿا

ڏورانهين شمشان ۾ ڪنهن

امن جون اوچنگارون آهن.
طاقت جي طُوفان جي آڏو
امن تہ آهي
ڪکن پنن جو آکيرو
امن علامت آهي ڀيرو
ماري آهي موت جو پاڇو
هر ڏسَ ۾ مارين جا مارا
وشال نيري اُڀَ تي
ولر ڳِجهُن جا لامارا،
ماڻهو ماڻهو موت جي مورت
آشائون انڪاس ٽنگيل
جذبا ڪُتل رتوچاڻ
سُک جا سارا پينگا ياڻَ.
ڪُتُب خانا ۽ قبرستان
امن جا آهن هاڻ وٿاڻ
ماٺ جي اهڙي منڊَ ۾
اخبارون ڳالهائن ٽيون
ديوارون ڳالهائن ٽيون

امن پکيءَ جي ڪنبَ اجان پيو ڪوهيل هن
ائٿم جي اولاد اڳي ڪان اڳري آ.

رانديڪا

ڪنهن ڪڪر جي ڇانوَ نہ ٿر ۾
ڏيئن وانگر ڏُک ٻَرن ٿا
ڏهر ڏهر ۾
واريءَ جا وسڪار ڇوڏاري
واءُ ۾ آ ٻُک جو پڙلاءُ
مُئل ڍورن جا ڍانچا پکڙيل
اُپ ۾ اُڏرن وَلر ڳِجهُن جا.

پکن جي پرسان
مٽيءَ هاٿا ٻارَ ٻُڪايل
عجب منجهان ٿا ڏسن پيا
چاپيءَ ۾ سيلن تي هلندڙ
سهٽا سهٽا رانديڪا
رانديڪا جي روٽي ناهن.

(*"ٻانهن ٻيلي" نالي تنظيم 14 هزار رانديڪا ٿري ٻارن ۾ ورهايا۔ هڪ خبر)

نسخو

ڪي ڏينهن ٿيا شاعري ڇڏي
سُونهن لئہ ڪائي ڪشش ناهي رهي
درد لئہ بند ٿي ويون دل جُون دريُون
ادب جون ڳالهيون لڳن ٿيون اوپريون
ڪين تو پڙهيو ٿئي ڪوئي ڪتاب.
ڏينهن ٿيا جو هانوَ تي سٽ ڪا ناهي هُري
پوِ بہ آهيان چو الائيجي
ادب جي ايوان ۾ مشهور مان!

ها فقط آهي ائين جو
ڪنهن ڊنر يا لنچ تي
مُک شاعرن ۽ نقادن کي ڪڏهن
ڪين مون آهي وساريو.

آدم جو اولاد

اسان ڪان نہ ڇرڪو اوهان جا ئي آهيون
نڪو ماڳ آهي نہ منزل اسان جي
ٻُڌڻ ۾ اچي ٿو تہ انسان آهيون،
اسان جو دنيا ۾ اچڻ جو آ مقصد
اوهان جي درن تي ڪِيي لئہ صدائُون
اسان جون هي سڪٽيون صدائون ۽ دانهون
اوهان جي درن تي ائين پيئيون گُونجن
جيئن ڪنهن خاموش بيابان ۾
بارڊر جي لوهي ڪنڊن منجهہ ڪوئي
پکي پنهنجو هڪ پَرُ ڦاسائي لٽڪي
ڏاڍي درد مان ڪي ڪري ڪُوڪراٽيون.
سندس ڪُوڪراٽيون بيابان ۾
پڙاڏا پڙاڏا ٿيو ٿيون وڃن
اهي ئي پڙاڏا پوءِ واپس وريو،
پکيءَ جي ڪنن سانُ ٽڪرائجن
ائين ئي اسان جون هي جهيٽيُون صدائُون
بنگلن اوهان جي ۽ اوچين پُختين
سُهٽين پتين سانُ ٽڪرائجي
واپس اسان ڏي وريو ٿيو اچن.
اوهان ئي وري پوءِ آڏو اسان جي
ڌرمن جا دستُور ساڳيا پکيڙي
جڏهن جوشَ مان هيءُ هوڪو هڻو ٿا:
”اسين سَڀُ آدم جي اولاد آهيون“

تڏهن پوءِ اسان کي ائين ٿو لڳي ڄڻُ

اوهان جنهن آدم جي اولاد آهيو
اُهو هو ڪو آدم سُڪيو ۽ سَتابو
وٽس جامُ ڏوڪڙ ها بنگلا ۽ ڪارون
اُنهيءَ آدم جي ڪنڌَ ۾
لڳل هو ڪِلو ڪو
اوهين بي رحم آدم جو اولاد آهيو
اسين جنهن آدم جو اولاد آهيون
اهو هو ڪو آدم سُڃيو ۽ بُکيو
لُولو ۽ لنگڙو اکين کان انڌو
بيوس ۽ مجبور لاچار هو ڪو
پنهنجي پيٽ خاطر
هُو شايد سڄو ڏينهن
گهر گهر جي دَرَ تي ڏيندو صَدا هو.

مايوسين کي موت به ايندو

بابل! تُنهنجا پورهيت هَٿَ
ڪيڏا کُهرا ٿي ويا آهن
تُنهنجي هٿن جون هَڙَ ريکائون
پٿر بڻجي ويئيون آهن.
ڇهري منجهه لڪيرون ايئن
ڄڻُ ڪنهن ڳُتيل شهر جا رستا
اگهه پورهئي جا ڪيڏا سستا!
تُنهنجون ساريون سُندر سوچون
ذهن نگر ۾ ڊوڙي ڊوڙي
هاڻِ ٿڪجي پيئيون آهن.
وڏ - گهراڻي محبوبا جان
ننڊ به توکان ڏور وئي آ
خوابن لئه ترسن ٿيون اکيون.
ماڙين پرسان پنهنجي جهوپي جان
تُنهنجو ڪنڌُ جهڪي ويو آهي
سوچَ جو سَرُ سُڪي ويو آهي
پورهئي جي پئسي مان ڪڏهن
پڪيون جايون جڙنديون ناهن.
بابل! هتي ائين چو آهي؟
پنهنجون پينر ماڻُر ساريون
ويم گهرن کان ڪوهين ڏور
هيڏا پار چڙهڻ کان اڳ ۾
پاڻ مري چو وينديون آهن!..

ائين ڇو آهي؟

راڄ پنهنجي جا سارا روڳي
شفاخانن جي دروازن تي
ڪوسو ڪوسو رَتُ اوڳاڇي
ڪُتل پکيءَ جيان ڦٿڪي ڦٿڪي
نيٺ برف تي ويندا آهن.
ويڇَن وٿ آ وقتُ مهانگو
پنهنجو رَتُ سهانگو آهي
بابل! هتڙي ايئن ٿيندو آ
مسڪينن جي مڙهه لئه ڪوئي
ڪانڌي ٻڄڻ ڪونه ايندو آ
دنيا جا دستُور سگهارا
پنهنجُون سوچُون سڪٽيون هيٺيون.
پر او بابل!!
ائين سدائين ناهي رهڻو
خنجر ٻڻجي پنهنجا خُواب
ساپيائن جا سينا چيري
نيٺ ته جَڳَ ۾ جرڪي پوندا
مايوسين ڪي موت به ايندو
آخر اهڙو ڏينهن به ٿيندو.

رَتوچاڻ راتِيون

اُتر واءُ اُن رات اڪيلي نه آئي
وچوڙي جون وايون ڪٽي ساڻ آئي
حياتيءَ جي هيڪل ۾ ويران بن ۾
پريا چرڪ پنهنجي پنهوارن پکن ۾
هوائُن جا هيسيل خزان رُوپ چهرا
سڪل چَپَ جن ۾ سيئي لفظ سُڏڪا
اکين وٽ ڏورا نه ننڊون نه سپنا
نڪي تيل سُرما ساڳيا وار اٽيا
نه آٿت دلاسو، انئي پهر اُلڪا
نه جوين جواني، ويراني ويراني
انهن جي سچي رات روئڻ ۾ گذري.
سوين سڏ سُڏڪا، هوائُن ۾ گونجيا
پَن پن پُڪاريو، ٿيا واڪا وڻن ۾
بگهڙن اُلاراي ڪيا وات ڦاڙها
ڪاهي ڪالهه بيوس ۾ هيسيل ڏڻن ۾.
اُنهن ئي رتو چاڻ راتين جون ڳالهيون
ڪنهن پي ڪيون ڪين پلجي ڪڏهن
قلم جا ڏٽي ۾ علم جا اڪابر
مجازي محبت جي خوابن ۾ گُم ها
جي جاڳيا ته غزلن ۾ گيتن ۾ ساڳيون
پريءَ جي خمارن اشارن جون ڳالهيون
ڌرتيءَ تي ساڳيون رتوچاڻ راتيون.

پٽر تي لکيل هڪ نظم

هر نئين ڏينهن جو سجُ
اسان جي گهرن جي اڱڻن ۾
شهيدن جي گلابُ چهرن تي اُڀري ٿو.
اسان جن مائرن ۽ ڀينرن جا اٽڪت سُڏڪا
وائلن جي سُرن جيان
اسان جي وُجود جي پُرندڙ ڪمرن ۾
پُرندا رهن ٿا،
۽ هُو
صحافي ۽ فوٽوگرافر ساڻُ ڪري
اسان جي ”پٽر“ تي اچن ٿا
۽ همدرديءَ جي لفظن جا چند سڪا
اسان جي جهولين ۾ اُڇلي هليا وڃن ٿا..!

گيت گناهگار نہ هوندا آهن

تون، اهو چو تو چاهين تہ
سَڀُ ماڻهو تو وانگر سوچين.
ذهني آزادي
هر انسان جو حق آهي.

تون پنهنجي مخصوص فڪر جا اسٽيڪر
ماڻهن جي ذهنن تي چنبڙائي ڇڏڻ گهرين ٿو.
هر سچي فنڪار وانگر
هن جي سوچ بہ آزاد آهي،
هُو تُنهنجي پرچار جي
پٽي پڙهڻ کان انڪار ڪري ٿو.

تون ڀلي ناراض ٿي
هُن جي راهن ۾ ڪنڊا ۽ پٿر
پکيڙي ڇڏ.

تو اُهو سيڪُجهہ ڪري سگهين ٿو
پر اهو تنهنجي وس ۾ ناهي
تہ تون هُن جي گيتن کي
گناهگار بڻائي
چپن تي اَچڻ کان روڪين.

چوتہ گيت آزاد پکين جان هوندا آهن
جيڪـــي ننڍڙي ذهن جي سوچ کان گهڻو مٿي

اُڏامندا آهن
۽ مُحبتي دلين جي
آکيرن ۾ رهندا آهن.

شاعر

شاعر جڻُ تہ شڪاري آهن
ڪَوتائن جي هرڻين پويان
قلمَ کڻي پيا ڊوڙن ٿا
جتي بہ شُهرت چانوَ ڏسن ٿا
اُتي ئي گوڏا کوڙن ٿا

شاعر جَڻُ درٻاري آهن
سيني آڏو ڪنڌُ جهُڪائڻ
دوها ڏئي دينار وٺن ٿا
حرمسراءِ جي دروازي جي
دَرَ چُمي پوءِ شعر لکن ٿا

شاعر جڻُ دلداري آهن
انسانن جا لُڙڪ اُگهن ٿا
رابيلَن جي مُرڪ ڏين ٿا
مايوسِين جي اونداهين ۾
روشن روشن گيت چون ٿا.

ڌرتيءَ تي گلاب تہ آخر ٽڙندا آهن

(هوشوءَ جي نالي)

ڌرتيءَ تي بس ٻہ ٽولا آهن
هڪ هابيلي، ٻيو قابيلي
هابيلي هُبڪار ڪري ٿو
قابيلي ڪندا ٿو پوکي

قابيلي ٽولي جا قاتل
ٿُوهر ڪندا ڪٽي هٿن ۾
خوشبوءَ جي ڳولا ۾ آهن.
رهزن، خوني، استحصالي
هن ٽولي جا ساٿي آهن.

سنڌ ۾ سارا قابيلي
درٻارن جا پاليل ماڻهو
رُتبي کي محفوظ رکڻ لئہ
خوشامد جي سَنَدَ وٺڻ لئہ
موهن جي دڙي کان ڏُيي تائين
ڌُر ٻٽيا هن ڌارين جي
انگريزن ۽ آرين جي
ڏُبي جنگ ۾ گوري سان
پنهنجي ديس جو ٽوڙهو آهي.

سچُ ڪيو سنگسارُ ويو آ
حق جا هوڪا پوءِ بہ هر ڪنهن
ٻوليءَ منجهہ ٻُريا آهن.

سنڌ هُجي يا سينتياگو
سچُ سدائين سينو تاڻي
ڪُوڙ جي سامهون آيو آهي
توڙي رتوڇاڻُ ٿيو آ
آڻ مڃيندي ڪين جهُڪيو آ.

هٿيارن ٻارودن سامهون
هابيلي ٽوليءَ جو هوشو
ڌرتيءَ خاطر ويڙهہ ۾ وڙهندي
گجندي گجندي ڳاڙهو ٿي ويو
مظلومن جو نعرو ٿي ويو
مٽيءَ جي تاريخ لکي ويو.

سنڌوءَ جي سُرهاڻ جي دشمن
قابيلي ٽولي جي نيپئر
ڊُبي جي ميدان ۾ مرڪي
ڪارو ڪارو گُلاب توڙيو هو
۽ قانون جوڙيو هو:
"آزاديءَ جا گُل نہ ڪوئي پوکيندو"
پر هُو گورو مت جو تورو

ڪين اهو چاٽي هو سگهيو
آزاديءَ جي خوشبو هرهنڌ
سگهيو نہ آهي قيد ڪري ڪو.

ڪوبہ قابيلي، قوت سان پَلُ
هٿيارن سان هيسائي
يا مالهي سارا مارائي
پر ڌرتيءَ تي گُلاب تہ آخر ٽڙڻا هن
ڌرتيءَ تي گُلاب تہ آخر ٽڙڻا هن

* غلام محمد نوڙهو، جنهن ڏُبي جي جنگ ۾ غداري ڪري، مير شير محمد جي بارود کي باهہ ڏني هئي

سورج سامھون ڪوليءَ جو دَرُ

ڪوليءَ منجھ اڪيلو قيدي
پير ڪڙين سان ڪري ڪچھريون
ديوارن سان دل وندرائي
ڪنھن پل پُلجي ڪين پُڪاري
ڪين نھاري سورج ڏانھن
سيني ۾ جذبن جون چوليون.
بانديءَ جي ڪاوڙ ڪي پرکي
ھڪ ڏينھن سُورج جوش ۾ آيو
ڪرڙو ڪرڙو دوزخ ٿي پيو
لوھہَ سمورا ويا پگھرجي
ٽُٽيون سموريون مالھائون
ڳُل سمورا ويا پکڙجي.
خالي ڪوليون
نيري اُڀَ جي ھيٺان ڏور
اڇن اڇن پکين جون ٽوليون.

تنهنجي لاءِ آهن

هي پيڙين قطارون ۾ آڙين اُڏامون
هي سنڌوءَ ڪنارا تُنهنجي لاءِ آهن

سيئي وڻ تنهنجا سڄي چانوَ تولئہ
هي رستا هي چارا تُنهنجي لاءِ آهن

اُتر ۾ تا گُونجنيا تر ۾ ٻُرن تا
سچا گيت سارا تُنهنجي لاءِ آهن

درازن جي ڌرتيءِ پٿائيءَ جا پاٽا
هي منڇر نظارا تُنهنجي لاءِ آهن

بکُرُ ساڌپيلو سيئي آستانا
هي مندر مُنارا تُنهنجي لاءِ آهن

ڇڏي ديس پنهنجو وڃين چو تي وينا!
اکين نير - نارا تُنهنجي لاءِ آهن.

* پين وينا شرنگيءَ جي سنڌ اچڻ تي

بلڊ گروپ

ڇوڙن اسان جي شهر ۾
بلڊ بينڪ قائم ڪئي آهي،
جتان منهنجي زخمي ياءُ لاءِ
رتُ ڏيڻ ڪان
اهو ڇئي انڪار ڪيو وڃي ٿو ته
منهنجي ياءُ جو بلڊ گُروپ
”دراوڙُ گُروپ“ آهي.

اُونده جي جهنگ ۾ گم ٿيل روشني

اڄ ائين ئي اوچتو
ورهين جي وڇوڙي کان پوءِ
مون وري توکي ڏٺو
روڊ جي هڪ طرف
تون اڪيلي ۽ اُداس
ٻئي طرف دل ۾ خوشين جا خزانا کڻي
توسان ملڻ لئہ آءٌ اُٻهرو
وچ ۾ ڊوڙندڙ موٽرن جو سلسلو.
موٽرن جا سلسلا
وڌندا رهيا، وڌندا رهيا
اُن کان اڳ جو
موٽرن جا سلسلا ٽُٽن،
آءٌ اچي توسان مِلان
تون هڪ بس ۾ چڙهي
وئينءَ هلي
اکين آڏو اونده نچڻ لڳي
۽ آءٌ روڊ جي ٻئي طرف
بيوس بڻجي
ٽٽل دل مان ڪريل
خوشين جا وکريل موتي
روڊ تان ميڙيندو رهيس.

وڇوڙي جو ڪارڻ

نندي هوندي هڪ ڏينهن بابي
آٽي ڏنو هو ڪينهوڙو
هُوءَ ۽ مان پوءِ
پاڙي جي باغيچي ۾
ڪينوئڙي سان ڪُڏندا ها سين.
جڏهن ڪان هُن کي
پنهنجا ٽيا ها ڪينهوڙا
اُن ڪان پوءِ هُوءَ مونسان
وري نہ آئي راند ڪُڏڻ.

ملامت

ڪوبہ مُورک
پنهنجي ڌرتيءَ سان
محبت جو ناتو ٽوڙي
ٻاهرين جي ٻوليءَ
۽ ڪلچر تي ڪُڏي
تنهن ڪي حيف هجي.
ڪنهن بہ غلام ديس جو شاعر
پنهنجي ڏُکايل ڌرتيءَ جي
پيڙيل انسانن جي
مسئلن کان مُنهن موڙي
سرڪاري سڏ تي
اسٽيج تي اچي
وقت جي حاڪم کي ساراهي
سندس ڳُوتا
نچڻيءَ جو رُوپ ڌاري
ناٽي آڏو نچي
تنهن ڪي حيف هجي.

بيمارين ۽ طبقا

بيمارين جون هيڊيون ڏائٽيون
انجيڪشن جي هٿيارن
ڪيپسولن جي بمن جي ڍپ ڪان
شيشي جي گهرن مان
هراسجي ڀڄي ويون.

بيمارين جون پوائتيون ڏائٽيون
گندي پاڻيءَ جي ڍُبن پرسان
ڪڪاون گهرن جي رهواسين کي
پنهنجي خوفناڪ چنبن ۾ پيڪوڙي
پرندڙ اکيون واڻن تي وچائي
موت جو اوسيئڙو ڪرڻ لڳيون.

وڇوڙي جي منڊ جي ڀھرين برسات

واھيري جي ويلَ
جڏھن قبرستان جون رولاڪ ھَوائُون
سرنھن جي سُڪل پنن سان
راند پئي رھيون.
تڏھن مان توکان جُدا ٿي
ڪنڌ ھيٺ ڪيون
قبرن وچ مان اُداس اُداس ۽ ويڳاڻو
پنھنجي آکيري ڏانھن موٽي رھيو ھوس.
وڇوڙي جي ھن درد شھر ۾
ڪير تو جاٽي ڪھڙي ٿاٽي
ڪنھن کان وڇڙي ويندو ڪير؟
ڪنھن کان وڇڙي پينرون مائُرون
ڪنھن وڇڙيا ميت
سارا نغما نوحا جڻُ
سُڏڪا سُر سنگيتَ.

اباڻي شهر ۾ اجنبي

سالن پڇاڻا اباڻي شهر جا
ڏسي رنڌَ رستا
ٿيا خُوابَ پورا
خوشيءَ جي اکين مان ڪريل چند ڳوڙها
مٽيءَ ۾ ملي ويا.

ڌرتيءَ سُڃاتو منهنجو نينهن ناتو
اُهائي گهٽي جنهن ۾
نندپڻ جو تون ۽ مان
گڏجي ڪُڏياسي
رُناسي کِلياسي
رُسڻ ۽ ٺهڻ جا سوين سانگ ٿيا ها.
مگر اَڄُ اُتي ڪجهه به ناهي رهيو.

اُهو گهر جنهن ۾ ٿيو هو جنمُ
۽ ماتا جي جنهن ۾ ملي هُئي مُحبت
اُهو گهر ته اڄُ به ساڳيو ئي آهي
مگر منهنجو ناهي.

دل ۾ اهائي هئي آس مونکي
ته پنهنجي اباڻي گهر جي اَڱڻَ ۾

گهڙي پل ويهي
ننڊپڻ جي يادن کي واپس ورائي
پوءِ تي لُڙڪ لاڙي
هليو پوءِ ويندس.
مگر گهر جي دَرَ کي لڳل لوهي تالي
مُرڪي ڪئي چَڙُ ته مون تي ٺٺولي
۽ منهنجي اکين جا
ٿيا عڪس ڏنڏلا
گهٽيءَ منجهه مُونکي سُڃاتو نه ڪنهن
اباڻي شهر جا سيئي گسَ ڏاريا.

خوابن جو موت

حياتيءَ جي ميوزيم ۾
موت جو پُراڻو پوائنٽو بُت رکيل آهي.
ڪو وڏيڪ جيئڻ چاهي به ته
جي نه سگهي.

مرڻ ڪان اڳ ۾
مرڻ ڪان پوءِ ڪا آس ڪري
ساڻه پوري ٿي نه سگهي.
جيئڻ وهڻ پيئڻ
مرڻُ وري نه ورڻُ
اوچتو ئي اوچتو
موتُ هوتَ جو روپ وٺي آيو،
ثميره سدا سُهاڳڻ بڻجي
اُن جي پٺيان وئي هلي.

ڪلراٽي قبرستان ۾
هڪ قبر
جنهن جي پرسان ڪوبه گُل
اُيرڻ چاهي به ته اُيري نه سگهي.

قبر جو ڪتبو
جنهن ۾ پٽائيءَ جو رسالو ته پري
رسالي جو ٽائيٽل ڪَور به ڪُتل ناهي.

الطاف
پيارَ پکيئڙو هو.
موتَ جو ظالم بازُ
جهَٽَ ۾ ويو جنهن کي جهٽي.

اکيون
جيڪي، ڪنهن ٻئي کي
روشني ڏيڻ کان اڳ ئي
اُجهامي ويون
چچريل جسم
جيڪو ڊائيسيڪشن هال ۾
رکڻ چاهجي
ته ٻه نه رکي سگهجي.

مولائي شيدائي
(موت جو جنهن پئي ڪيو اوسيئڙو)
مولائيءَ مرڻ کان اڳ چيو هو:
”منهنجو مڙهه ٻکر ۾ پورجو“
ولين ۽ پيرن جي ٻکر ۾
مولائيءَ جهڙي مولائيءَ جي قبر!!
اهو ناممڪن ٿي پيو
پيرن ۽ مجاورن
مولائيءَ جي مڙهه کي
ٻکر ۾ پورڻ نه ڏنو.
(مولائيءَ جي آس ٻه مولائي)

مولائي
جنهن جو ڪوبہ شيدائي ناهي
سيئي خواهشون
وصيعتون، نصيحتون
مٽيءَ جي ڍير هيٺان
دٻجي گهُٽجي ويون آهن
رُڪجو رهجي ويون آهن
اخبارن جون خبرون
۽ قبرون.

*ثميره زرين، وصيت ڪئي هُئي تہ مُئي پڄاڻان، هُن جي قبر چوڌاري گُل پوکيا وڃن ۽ ڪتبي جي جاءِ تي شاهہ جو رسالو رکيو وڃي.

الطاف عباسيءَ جيئري ئي پنهنجون اکيون ۽ جسم ايل. ايم. سي اسپتال لاءِ مُئي ڪان پوءِ عطيي طور لکي ڏنيون هيون.

مولائي شيدائيءَ جي خواهش هئي تہ مرڻ ڪانپوءِ کيس بکر ۾ دفنايو وڃي.

افسوس جو ٿنهي ليکڪن جون مرڻ کان پوءِ جون، اهي معمولي خواهشون بہ پوريون ٿي نہ سگهيون.

اُداس موسمَ جو هڪ عڪسُ

توکي اُداس ۽ وڪريل ڏسي
هانوَ هچڪي ڏني
نہ چاهيندي بہ مُرڪندي توکي ڏٺم
تنهنجي اکين ۾ روڪيل لُڙڪ ڏسي
مُرڪ ويئي هلي
نہ چاهيندي بہ هيڪندي توکان پُڇيم:
مونکي ڏسي تون آن پرين!
چو اُداس چو نراس.
تو فقط مونکي ڏٺو
ڪجهہ نہ ڪڇيو
تُنهنجي حالت هُئي ائين
جَڻُ سرءُ جي مند ۾
اُداس وڻ جي
ڪنهن اُگهاڙي شاخ تي ويٺل
تنها پکي.

ڏکن جي سرحد وٽ روڪيل خُوشيون

موت جي ڳوٺ ۾
پنهنجو گهر آ مٿا
اکڻ ۾ بيٺل
سُک - وڻ جي لامَ تان
ڏکن جي پکين کي اُڏاري ڇڏيون.
لُڙڪ اکين ۾ ايندي ٻہ رُڪجي وڃڻ.
اچُ تہ مرڪي مِلون
ٽهڪ ڏيئي کِلون
ڪير ڄاڻي تہ ڪنهن پل
وڃون ٿي جُدا.

پاڙون

ڪنڌيءَ تي بيٺل هڪڙو وڻُ
جنهن جو نينهن نديءَ سان هو.
واءُ ۾ وڻ جي لام لڙي ٿي
لڙي نديءَ جا چَپَ چُميا ٿي
هڪ ڏينهن وڻ جي
دل ٿي چاهي
نديءَ جي من ۾ جهاتي پائي
ڏسي ته چاهي
آس انهيءَ ۾ جهُڪي پيو هو
سڪ سموري سيني سانڍي
لهر لهر ۾ لُڙهي ويو هو.
پر مان هڪڙو
سُجَ ۾ اُبريل پوتو آهيان
جڏهن جڏهن به واءُ گهُلي ٿي
منهنجا ڪومل چيڙا
سُڪل نوٽ ڌرتيءَ سان
وڃي لڳن ٿا
ڌرتيءَ جي دل ڌڙڪي ٿي
منهنجي پيار جون پاڙُون ان ۾
پُختيون آهن
جيڪي ڪڏهن به ٽُٽيون ناهن.

نيروليءَ جو خواب

منهنجو پيءُ نيرولي آهي
هُن جو تاهيل ڪوئي اجرڪ
شايد اوهان جي گهر ۾ هُجي.
ڪُن ۾ اجرڪ پوڙيندي
هُن جا کهرا هَٿَ پڪا نيرا تي ويا آهن.
اُن لئه ڪيئي چاتل ماڻهو
هُن سان هٿ ملائڻ وقت تورو چڻُ گهبرائن تا.
ساڪوڙيل ڪپڙي تي جڏهن
چينين سان هُو چُرَ ڪري تو
ڪپڙي کي ڪو نانءُ ملي تو.
موت ۾ تڪل نيڻن لئه
هڪڙي خُواب جي گهُر ڪري تو
نيروليءَ جو خواب ۾ نيرو.
ڏک ۾ چينين وانگر آهن
جيڪي هُن جي جيون ۾ آخر تائين رهڻا آهن
پوءِ ۾ هو مايوس نہ آهي
اجرڪ جي قُلڙيءَ وانگر
هُن جي ڏُنڌلن خوابن ۾
آس جون اچيون قُلڙيون آهن.

شاعر جي دُعا

هر دُکي انسان جو درمان ڪر
اسپتالون سڀُ خُدا ويران ڪر

ڪنڌرن ۾ خواب سڀُ ڏيجي ويا
ڪين سائين! زندگي لُبنان ڪر

باھ ڪا بغداد ۾ پڙڪي نہ شل
آڳ کان آجو سچو ايران ڪر

رهزنن ۽ ظالمن کي سگهَہ ڏيئي
مُرڪ جي ڏرتي نہ تون شمشان ڪر

زندگي باُرود جو بڻجي نہ بَکُ
تون تباھ هر اَئٽمي شيطان ڪر

ڏُک هت گهاريو گهٽو آ هاڻ ڪو
سُک جو هن ديس ۾ سامانُ ڪر

گيت

پيار سلامت آهي جي
رُسي رُسي پيا ٿهندا سين
جيسين جيئرا رهنداسين.

آس نگر ۾ تون مان ساجن!
ساڳيا سپنا ڏسندا سين
جيسين جيئرا رهنداسين.

ڇانوَ ۾ رهندو ساٿ اسانجو
اُس ۾ گڏجي هلنداسين
جيسين جيئرا رهنداسين.

هڪٻئي کان جي وڇڙي وڃبو
ڪٿي ته ڳولي لهندا سين
جيسين جيئرا رهنداسين.

ڪوڙ ميارون دل ۾ هونديون
سامهون ڪجهه نہ ڪچنداسين
جيسين جيئرا رهنداسين.

ڪنهن جهڙالي شام جيان
مان سنڌءِ ڪو گيت آن
ڳاءِ مون کي ڳاءِ تون
آهين منهنجي لاءِ تون.

سُونهن سان ناراضگي
هيڪلي هيءَ زندگي
ايتري ڇو بيرُخي
پاڻ کي سمجهاءِ تون
آهين منهنجي لاءِ تون

جت هوائُون ٿيون گهُلن
خوابَ پينگهن ۾ لُڏن
اُن گُلابي ماڪ تي
جوڙ پنهنجي جاءِ تون
آهين منهنجي لاءِ تون

ڏُکَ دلبر جان اچن
نيڻ جي پرجي وڃن
اُن سَمي سنگيت کي
پنهنجي سيني لاءِ تون
ڳاءِ مونکي ڳاءِ تون
آهين منهنجي لاءِ تون

هي شامون
هي راتيون
هي جهاتيون پرينءَ جون
سدائين رهن.
سدائين رهن.

ڪين ڪوئي ٻه تنها گُذاري گهڙيون
روز ميلا مچن
مُرڪي پيارا ملن.

ٿوري جيون ۾ چالئہ انڌيرا هُجن
چنڊ تارا کلن
خواب سارا نچن.

پيار جي ديس ۾ سُونهن سُرهاڻ آ
گيت پرندا رهن
رنگ رچندا رهن
سدائين رهن.

هي شامون
هي راتيون
هي جهاتيون پرينءَ جون
سدائين رهن.
سدائين رهن.

سالن کان پيو سوچيان ويٺو
گيت لکان مان اهڙو
تُنهنجي ڇهري جهڙو.

هڪڙي ماڳ تي پاڻ ملياسين
لُڙڪ لڪائي خُوب کلياسين
مون کي هاڻي ياد نہ آهي
شهر هُيو سو ڪهڙو؟

مون نہ قبُولي تنهنجي جُدائي
تي وئينءَ تون بہ پاڻ پرائي
ريتن جي چولين آ ڏاهيو
پيار جو واريءَ گهرڙو.

تُنهنجون يادون منهنجي مايا
ڏينهن تتي ۾ تڏڙي ڇايا
توکي ساري وياڪل رهندو

شاعر تنها هڪڙو
گيت لکان مان اهڙو
تنهنجي ڇهري جهڙو
سالن کان پيو سوچيان ويٺو.

ڪنهن شام جو دردَ پريو
ڪو گيت ٻڌو هوندَءِ
مونکي ياد ڪيو هوندءِ

هٿُ هٿَ ۾ ڏئي ٻئي سان
هُن ڪي جي ڏٺو هوندءِ
مونکي ياد ڪيو هوندءِ

تُنهنجو ئي تحفو هُن
واپس جي ڏٺو هوندءِ
مونکي ياد ڪيو هوندءِ

ڪنهن دوست پڇيو توکان
منهنجو جي پتو هوندءِ
مونکي ياد ڪيو هوندءِ

ڪنهن پارڪ ۾ تنها
ڪو گُل چِنو هوندءِ
مونکي ياد ڪيو هوندءِ

آءٌ ويندس اُتي
سونهن آهي جتي
پيار جي پار ڪان
ڪيئن رهان پوئتي.

مان اڪيلو سهي
سڄ ويو آ لهي
پوءِ به ويندس ڪَهي
چاهُه آهي جتي
ڪين رهندُس هتي.

ياد ڳالهيون اچن
نيڻ برسي پون
عڪس ڌُنڌلا ٿهن
ڪير سپُنا ڏسي
ڏات پيئي ڏُکي.

دل ۾ حسرت پري
تون به آهين پري
روز آهون يري
مان ڏُکان تو هتي
آهين ساجن ڪٿي؟

زندگيءَ جي رات ۾
مان تہ ڪوئي خوابُ آهيان
ساپيا، تون آهين پرين!

منهنجي جيون ۾ خوشي
پيار، خوشبُو، روشني
۽ هوا، تون آهين پرين!

جا نظارن کي ملي
۽ بهارن کي ملي
سُونهن سا، تون آهين پرين!

مُنهنجي هر هڪ ڏينهن جي
۽ نڪوري نينهن جي
ابتدا، تون آهين پرين!

اسان جا پول
پي ٿي او ڊول!
ٻُڌي پوءِ چانگي چڙهه تون.

نرمل نرمل نينهن اسانجو
رات اسان جي ڏينهن اسانجو
جت ڪٿ پنهنجي پيار جا پاچا
روحَ اسان جا رولَ

نيڻ ته منهنجا تولئه ترسن
تو بن ساوڻ مينهن جان برسن
آهي منهنجي سُونهن جا سائين!
جندڙي توتان گهولَ

تون جي آهين آءُ به آهيان
توبن آءُ ڪجهه ُ پي ناهيان
تنهنجي وچڻ سان منهنجا منتڙا!
هينئڙي ۾ آ هولَ
اسان جا پولَ
پي ٿي او ڊولَ
ٻُڌي پوءِ چانگي چڙهه تون.

* ٽيليويزن تان نشر ٿيل (1976ع ۾) منهنجو پهريون گيت...(ادل سومرو)

زندگي آ مختصر
نفرتن جي جاءِ تي
پيار جو اظهار ڪر
هر گهڙي هر بار ڪر

هر گهٽي هر جاءِ تون
روشني ڦهلاءِ تون
زندگيءَ ۾ رنگ پَر
سُونهن سان سهڪار ڪر
پيار جو اظهار ڪر.

ٻول منٺا ٻولِ تون
روحَ رستا کولِ تون
سوچ کي سُرهاڻ ڏي
ذهن ۾ هُٻڪار ڪر
پيار جو اظهار ڪر.

آدميءَ کي مانُ ڏي
دردَ جو درمانُ ڏي
دشمنن سان پيِ ڪڏهن
ڪين تون آزار ڪر
پيار جو اظهار ڪر.

ڏُور بيٺا ڏسو
ڪجھ تہ ويجھو اچو
ائين پري ڪان پرين!
اوپرا ٿا لڳو
مُند هُبڪار جي
سُونهن سينگار جي
واءُ وسڪار جي
اهڙي مند ۾ اوهين
پوءِ بہ تنها پسو.
لاٽ پنڇي لَنون
ڪين هيڪل رهن
ٿي قطارون وڃن
پر اسان ڪان اوهين
ڌار ڇو ٿا رهو.
زندگيءَ جو سفر
توڙي آ مختصر
پر بنا همسفر
آهي ڏاڍو ڏکيو
هاڻي گڏجي هلو.
ائين پري ڪان پرين!
اوپرا ٿا لڳو.

هائيڪا

سکر ـ روهڙيءَ جا هائيڪا

O

مسجد منزل گاهُ
سامهون ساڌ ٻيلو ۽
وچ ۾ هي درياهُ

O

پيڙهي ۽ شام مُهاٽي
تريل پلي جي خوشبو
آ ۾ چؤڏس اُڏاٽي

O

جي بي منگهارام
بسڪوٽن جي فيڪٽري
هاڻِ لکيل بس نامُ

O

معصوم شاهه مينارُ
سِرون ڪوٽَ اروڙ جون
درديلو ديدارُ

O

سکر ۽ اونهارو
ٿاندا سيئي روڊ
ڇَرَ جو وسڪارو

o

هي لب مهراڻ
پوپٽ، گُلَ ۽ ڦوهارا
چؤڏاري سُرهاڻ

o

ساڍيلي جي شام
سنڌوءَ جي لهرن مٿان
پکين جي اُڏام

o

ڪالهه ويڙهانديون
اڄُ ڪرڙيءَ ميدان ۾
ٻارَ رهن رانديون

o

جهيڙن واري جُوءِ
ٻکر ۾ بارود جي
اڃان تائين بُوءِ

o

سُرمئي سانجهيءَ ويل
پاٽيءَ پاڇا پُل جا
مٿان گُذري ريل

o

ماضيءَ جي للڪار
آهي اڄُ به اروڙ ۾
مينديءَ جي مهڪار

o

پوڙهو پُڄاري
ڪالڪان جي مندر ۾
ڦيري ٻُهاري

o

هيمون ڪالاڻي!
جيل ٻُڌائي ٽُنهنجي
اڄُ به آکاڻي

o

سنڌوءِ جي سانجهي
ٽڪلَ سجَ جو عڪس آ
مڪڙيءَ سان مانجهي

o

روهڙيءَ جون راتيون
پاڻيءَ مٿان روشني
جوين جون جهاتيون

تصويرون ۽ احساس

o

شاهه سائينءَ جي سِٽَ
اوندهه جي گهڙي تي چَڻُ
چانڊوڪيءَ جا ڇِٽَ

o

ڳاڙهي ڳل تي ترُ
ريٽي پڙ ۾ آ پيو
ڄڻُ سوڍي جو سِرُ

o

روڊ مٿان ڦيرو
وڻن سان ٽڪرائجي
ڦٽجي پيو ڳيرو

o

جوڀن جون ٻوليون
ڪينجهر ۾ ڪلفٽن تي
حُسن جون چوليون

o

اسُر جو ويلو
لهرن جي ڌُن موج تي
جهُومي ٻتيلو

o

پيٽ جو آ سوال
طوطو، لفافا، ماڻهو
قسمت جو احوال

o

عورتون ۽ ٻارَ
سرڪاري نڪلي آڏو
ٿانوَن جي قطار

o

اکيون اُماڙيون
شڪاريءَ جي شام آ
اگهرن تي آڙيون

o

پڳو جو گلدان
وکري ڪريا پٽَ تي
تي گُلَ پريشان

o

بادل ڪيو رقصُ
شيشي تي بُونديون پيون
ڏُنڌلو ٿيو عڪسُ

O

تلڪ چاڙهيءَ تي
هالن جو هڪ پيرسن
ڳولي ٿو پُٽ کي

O

ناٿو ٿتو ٺوڙي
بس پُراڻيءَ جي پُٽيان
ڊونهون ٿو ڊوڙي

O

پوڙهو پروفيسر
ڪاري بورڊ آڏو ٿو
اوڳاڇي ليڪچر

O

هُو ٽائر جلن ٿا
مَحريل ماٺين پُٺيان
فوجي ڊُڪن ٿا

O

صَدا پينوءَ جي
بند گهرن سان ٽڪرجي
گهايل ٿي موٽي

o

ڪڪريون روئن ٿيون
ٻ پوءِ ساري ڳوٺ ۾
ڪُنڀيون ڪلن ٿيون

o

سياري جي شامَ
ڳليون سُڃيون ڳوٺ جون
ڇُلهن وٽ هَشامَ

o

ڇتيءَ سان پوڙهو
تيز مٿان برسات آ
رستو پڻُ سوڙهو

o

ڏسُ موتَ جو منظرُ
بازَ جي چنبن ۾ آ
هڪ اُجرو ڪبوتر

o

واٽ سڃي سُنسان
مُسافر جي لاش تي
ڳِجهُن جو گهمسان

o

دلبر جو درشن
دونهاتيل ڪمري ۾ چَڻُ
مون لئہ آڪسيجن

o

هُو سَوَڙ ۾ سوڙها
ڪٿ هيٺان مُرڪن پيا
جُتين جا جوڙا

o

اڪيون آتشدانَ
خواب چَڻُ ٻڄي آيا
برفاني طوفان

o

ساجنُ ساريندي
ناريءَ لُڙڪ اکين ۾
ڦتيون چونڊيندي

o

ماٺهو ننڊ ۾ ها
اڱڻَ ۾ اڏرات جو
جاڳيا ٿي پاڇا

o

خاموشيءَ جو ساز
رات، اڪيلو ڪمرو ۽
ٽِڏ جو آواز

o

ٽُڪي ٽُڪي انبڙي
ڪانياٽيءَ جي ڏِپَ ڪان
طوطو ويو اُڏري

o

ڪان ڪان سارو ڳانءُ
بجليءَ جي تارن ۾ هو
لٽڪيل هڪڙو ڪانءُ

o

اٽڪت اوسيئڙو
چار وِڇائي تو تڪي
ڪيڏو ڪوريئڙو

o

ٻارَ تہ ها شيطانَ
پوءِ بہ ڳلن، ماءُ جي
مٺين جا نشانَ

O

نينگر جو سُڏڪو
موٽر هيٺيان روڊ تي
پيڳو رانديڪو

O

سجُ ۽ سيارو
نيل ڪنول اُجرو مگر
پيڻ تي پارو

O

نڪو دَپُ نہ چرڪُ
سنگ چُڪي ويهي رهيو
اوڙي مٿان جهرڪُ

O

سڪ سنڌءِ سانوَل
چين تي اُڀري پيا
چُمينِ ڪيئي گُلَ

O

جوڀن جي چولي
اندلٺ جهڙا خواب چڻُ
هر ڏسَ ۾ هولي

o

درد ڏُکايو دردُ
سپنا سارا رڪَ ها
اکين ۾ بارودُ

o

جيون ڏينهن پُنا
ڪالهه مصور موت تي
سارا رنگ رُنا

o

لوڪ سچوئي چارُ
اک اک آهيڙي لڳي
جوين چڻُ ته شڪارُ

o

گوندر سارو گهيرُ
ڪٽي ڪاري چاڙَ جا
ڏوئن ويٺا ميرُ

o

جهُوني جهونگاريو
آٽي آبُ اکين ۾
ماضيءَ ڪي ساريو

o

مُرڪن موڙيو مُکُ
ڏيئن جيئن جلندو رهيو
ڏيئاريءَ تي ڏُکُ

o

گوليون ۽ ڏاڙيل
ڳٽتي ساري ڳوٺ جي
ڪنهن جو وارو هيلَ

o

ڪونهي سارَ سنڀارَ
لاوارث هي سنڌ جا
تاريخي آثار

o

روپا ماڙيءَ رات
دودو سُتل ننڊ ۾
ڏور اجان پريات

o

دولت جا تفسيرَ
ڊائيننگ هال ۾ بُکئي
ٻالڪ جي تصويرَ

o

ناري ۾ گجگوڙُ
ڪندر ڪندرَ ۾ سُڏڪو
رُنو راتِ اروڙ

o

ترَ ۾ تنهنجي ياد
واري تي وٽڪار وئي
ننگر ننگر آباد

o

اڪيون چڻُ اوڙاهه
ڀُڏا ڪيئي خواب ۽
حُسن بي پرواهه

o

رُسي وئينءَ تون
پوءِ به ڪلندي زندگي
گهاري آهي مون

o

نندرو مان ڏيئو
تيز هوائن جهڙو
تُنهنجو روَيو

o

ڏُڏڙ ڏنُ ڏنار
سانجهي لٿي ڳوٺ تي
ڪتريءَ جو شاهڪارُ

o

اگر جان اوپر
اونهاري جي اک ۾
سارين جو اوڀَرُ

o

پينُو سُتل آ
پرسان اُن جي ڪشتي ۾
سِڪا جاڳن ٿا

o

گهر ۾ ڪو ناهي
ٽيبل تي هڪ پاروٿو
صُوف رکيو آهي

o

نَرس جي پرسان
گَپَ منجهان وئي گذري
موٽر تيزيءَ سان

o

بند نہ ٿيو ٿيٽر
بجليءَ جي اک پورڻ سان
جاڳيو جنريٽر

o

جھُڪي اچن ٿيون
لهرون پيرَ پهاڙَ جا
چُمي موٽنِ ٿيون

o

هي ڪنڌيءَ جو وَڻُ
سُتل چوڪر چانوَ ۾
پرسان ٽڪيل ڏَنُ

o

پِڳل ٽُٽَل ڪينگريون
مٽن تي پهڙا ڪٽي
کوهہَ اچن ٿيون نينگريون

o

آهي رات ٺري
پوڙهي جي مٽي تي
ڪاتين جي پري

o

سانت جو سُڏڪو
ڳالهائي اُن ويل پيو
قبر جو ڪتبو

o

اُڏري ٿو جهٽ پٽ
ٻوڙي ٽڪا پارڙا
پڪڙيو نہ پوپٽ

o

مينهن وسي ٿو
شيشي جي دريءَ وٽان
ٻالڪُ ڏسي ٿو

o

چرڪيا سارا ڌَڻَ
تيز لڳو طُوفان جو
ڪريا ٽڪل ون

o

اونداهي اوجهڙ
ٻيلي جي ماٿار ۾
ڪُهاڙي جي رڙ

o

سُندري هئي سُتل
سيرانديءَ کان جاڳيا پئي
ڳاڙها پيلا گُلَ

o

بادل ٿا گُذرن
رنگ برنگي اُڀ ۾
لغڙ ٿا اُڏرن

o

ڦيتن هيٺ ڦسيا
هلندڙ وڻن منجهان
جيڪي انبَ ڪريا

o

گُلَ ٿهي پيا ها
ٻارَ ڪڏيا ديوارتي
ڪوئلي سان ليڪا

o

رلي سبي ٿي
۽ ڪا ساري ڳالهڙي
پوڙهي روئي ٿي

o

ننڊ آ شاعر کي
ڪاغذ جي بستري تي
پين پئي جاڳي

o

ٻولي پئي ٻاٽَ
تڪل سانجهي ٽَرَ جي
واري ساري واٽَ

o

ڪاتبُ لکي ڇا؟
اوندهه هر هڪ لفظ آ
تُنهنجي نانوَ سِوا

o

سائرن وڄن ٿا
قاسي گهاٽ جي ڇانوَ ۾
قيدي سُتل آ!

o

چانڊوڪيءَ جا ڇَپَ
هيرَ هاري وئي تن مٿان
خوشبوءَ جي لَپَ

وايون

تندُ ڪائي جي ڇُهن
سُونهن جا ٿا سُر ڦُٽن
آڳريون روشن هجن

زندگيءَ جي رات ۾
باک جون واين لڪن
آڳريون روشن هجن

پٽڙن جي پيٽ مان
مورتيون سُهڻيون ڦُٽن
آڳريون روشن هجن

ماڻهپي جي گھاوَ تي
پيار جي مرهم رکن
آڳريون روشن هجن

سچَ جي ساڃاھ لئه
ڪُوڙ پيئيون ڪڇَن
آڳريون روشن هُجن.

رتُ ساڙائي نڪتا
ملين مان مزدور
شام لٿي آ شهر تي

جاڳيا بلب گهٽين ۾
اوندهه جاناسور
شام لٿي آ شهر تي

انڊلٿ شاپنگ سينٽر
گهائي سيڪا گهُورَ
شام لٿي آ شهر تي

فائيو اسٽار هوٽل ۾
هر ڪا پاسي حُورَ
شام لٿي آ شهر تي

جڏهن ٻه ٽون مُرڪين
تُنهنجي چهري مان
سورَجُ اُڀري ٿو

ساجن! تُنهنجي گهرَ جي
سيني ڪڙڪين مان
سورَجُ اُڀري ٿو

رسالي - لطيف جي
هر هڪ صفحي تان
سورَجُ اُڀري ٿو

منهنجيءَ نندَ ۾ چڙُ
تُنهنجي سپُني جان
سورَجُ اُڀري ٿو

انساني آوازُ نہ ڪِتِ
ٻولي ٿو هٿيارُ
ڌرتيءَ دانهن ڪَئي.

آهي ماڻهوءَ مُکَ تي
وحشت جو آثار
ڌرتيءَ دانهن ڪَئي.

ويو گولين جو ٻَکُ تي
ويندي ڪو ٻَڪرارُ
ڌرتيءَ دانهن ڪَئي.

جڏهن مُئو ڪو ٻُک مان
ٻاڪاريندي ٻارُ
ڌرتيءَ دانهن ڪَئي.

توسان ڪيئن ملان
ائين مان ناهيان
ڪرفيو آهي شهر ۾.

فون بہ ناهين جو پرين!
توسان ڳالهايان
ڪرفيو آهي شهر ۾.

سالگره جو تحفو ڪيئن!
توکي پهچايان
ڪرفيو آهي شهر ۾.

جڻُ مان تہ ڪو پکيئڙو
پڃري ۾ آهيان
ڪرفيو آهي شهر ۾.

چنڊُ چڙهي تہ اُن ڪان
تُنهنجو پُڇايان
ڪرفيو آهي شهر ۾.

سُونهن ڪولي چڏيون
چاندنيءَ ۾ چَڳُون
واٽ ڪهڙي وَٽُون.

شهر جڻُ ڪو جسم
سارا رستا رَڳُون
واٽ ڪهڙي وَٽُون.

ڪو سهارو نہ آ
پيارَ تُنهنجي تڳون
واٽ ڪهڙي وَٽُون.

اڄُ اوهان کي پرين!
اوپرا تا لڳون
واٽ ڪهڙي وَٽُون.

سامھون آ لشڪر
آءٌ اڪيلو بي ڏپو.

نفرتن جي شھر ۾
پيار بٹيو رھبر
آءٌ اڪيلو بي ڏپو.

چؤڌس بوءِ بارود جي
ماتم جو منظر
آءٌ اڪيلو بي ڏپو.

طبقاتي سماج ۾
دلبر ٿيو پٿر
آءٌ اڪيلو بي ڏپو.

وِچُ وراڪا واءُ
ڪکن پنن جو گھرُ
آءٌ اڪيلو بي ڏپو.

وکَ وکَ ورديءَ سان
پوڙها پهريدارَ
توکي ڳولن ٿا.

تُنهنجا اُگرا بيان
پڙهي منجهه اخبار
توکي ڳولن ٿا.

مُنهن لڪائي پنهنجا
کٽي هو هتيارَ
توکي ڳولن ٿا.

آڌيءَ تُنهنجي گهرَ جي
اورانگهي ديوارَ
توکي ڳولن ٿا.

گولين جي آواز کان
ٻڌجي بي پرواهہَ
ٻارَ گهِٽيءَ ۾ ڪيڏن ٿا.

مانديُون گهرن مائرُون
درن اٽڪيل ساهہَ
ٻارَ گهِٽيءَ ۾ ڪيڏن ٿا.

رڪشا واري جون رڙيون
روڪيل آهي راهہَ
ٻارَ گهِٽيءَ ۾ ڪيڏن ٿا.

لڳو ٻالُ دريءَ کي
شيشن جي ڀَڃُ ڊاهہَ
ٻارَ گهِٽيءَ ۾ ڪيڏن ٿا.

رشيد ڀٽيءَ جي ياد ۾

آهي “المُنار” ۾
ٺهڪن جي گُونجارَ
ڄڻُ تہ هُو آهي هُتي.

رکيل اڃان، ميز تي
عينڪ ۽ اخبار
ڄڻُ تہ هُو آهي هُتي.

ڪُتبُ خاني ۾ سندس
ڏاهپ جي هُبڪارَ
ڄڻُ تہ هُو آهي هُتي.

ڪري سندس ڳالهڙيون
مُرڪن ويٺا يارَ
ڄڻُ تہ هُو آهي هُتي.

ڪڏهن وسرن ڪينڪي
سچا سرجَڻهارَ
ڄڻُ تہ هُو آهي هُتي.

* المنار ـ رشيد ڀٽيءَ جي پريس

مُرڪي تون درٻار مان
تمغا هن ورتا
تورو سوچڻُ گهرجي.

سُرهاڻ جي دُشمنن کي
آڇين ٿو گُلدستا!
تورو سوچڻُ گهرجي.

شهر جي هر شيءِ ڪان
گيت ٿيا سستا !
تورو سوچڻُ گهرجي.

ماڳُ محبت وارو ساڳيو
ڏار ڇڙا رستا
تورو سوچڻُ گهرجي.

اَڄُ ٻہ نادر شاھ سان
پنهنجا هن پرتا
تورو سوچڻُ گهرجي.

هوٽل، هُلَ هَشامَ
ڊُونهان ڊُونهان زندگي.

لارين پويان ڊوڙندي
شهر ۾ ٿي وئي شام
ڊُونهان ڊُونهان زندگي.

انسانن جي سمنڊ ۾
ڇاتل پي گُمنام
ڊُونهان ڊُونهان زندگي.

ڪيڏا فڪر فلسفا!
منجهيل سڀُ نظامَ
ڊُونهان ڊُونهان زندگي.

چالئہ ماٺ رهن
ڳوٺ بہ ڳالهائن
شهرَ تہ ڏاڙهن ٿا.

ماڻهو، ماڻُهوءَ ڏِپَ کان
رستا بدلائن
شهرَ تہ ڏاڙهن ٿا.

گونجارا مسيت جا
دهشت ڦهلائن
شهرَ تہ ڏاڙهن ٿا.

ڳوٺاڻا بازار ۾
اچي پڇتائن
شهرَ تہ ڏاڙهن ٿا.

پاڻَ ڏُڪارا آدمي
ڪنهن کي پرچائن
شهرَ تہ ڏاڙهن ٿا.

پيرڙيءَ ۾ ويٺل سانوري!
ڏِندَ جا اُجلا ڪنولَ
آجيان تُنهنجي ٿا ڪن.

تُنهنجي پيرن ۾ جهُڪي
گيت منهنجا ۽ غزل
آجيان تُنهنجي ٿا ڪن.

اُجاڙَ دل جا ديسَ جا
گهرَ رستا سڀُ ڏِنلَ
آجيان تُنهنجي ٿا ڪن.

ڦُول سڀُ گُلدان جا
تنهنجي جاڳڻ جي مهلَ
آجيان تُنهنجي ٿا ڪن.

هي ستارا چنڊَ ڪان
توڙي جو آهن ڏِنلَ
آجيان تُنهنجي ٿا ڪن.

پکين جيئن وايون
اُڏري چڻُ آيون
دِل جي ڌرتيءَ تي.

وڇوڙي جي وڻ مان
ڦُٽيون تنهايون
دِل جي ڌَرتيءَ تي.

عشق ڪري تو اوچتو
اچي اڱرايون
دِل جي ڌَرتيءَ تي.

يادون ٻڄي ڪڪريون
سدائين ڇانئيون
دِل جي ڌَرتيءَ تي.

وري مُسافر درد جا
جوڙن ٿا جايون
دِل جي ڌَرتيءَ تي.

تنهنجي ناوَ ڪَٺُ سان
ڦهليون سُرهايون
دِل جي ڌَرتيءَ تي.

اکين ڏٺو پرين کي
وڳيون شرنايون
دِل جي ڌَرتيءَ تي.

جي مان خُوابُ هُجان
پل سيئي ترسان
تُنهنجي نيڻَن ۾.

روح جي رستن کان
آءٌ وڃي پُلجان
تُنهنجي نيڻَن ۾.

آئي آهي او پرين!
ايڏي جوتِ ڪٿان
تُنهنجي نيڻَن ۾.

دل چوي ٿي مان سدا
پنهنجو عڪس ڏسان
تُنهنجي نيڻَن ۾.

پاڻ بچائي لوڪ کان
اچي آءٌ لڪان
تُنهنجي نيڻَن ۾.

اي چنبيلي! مون کي ڏي
اجان بہ آڪسيجن
مُنهنجو ساهُ مُنجهي ٿو.

پرين جڏهن ناراض ٿي
مون ڏي نيڻ ڪٽڻ
مُنهنجو ساهُ مُنجهي ٿو.

گهُٽيو آ اظهار جي
لفظن جي ڪندڻ
مُنهنجو ساهُ مُنجهي ٿو.

پنهنجا ئي اڄاڻ ٿي
مون کان ناڻءُ پُڇن
مُنهنجو ساهُ مُنجهي ٿو.

ڊُونهاٽيل هن شهر جي
روليو آ رستن
مُنهنجو ساهُ مُنجهي ٿو.

ڦهليل منهنجي گهر ۾
اڄُ ٻه خوشبوءِ جيان
تُنهنجون ئي ڳالهيون.

اڪيلائيءَ ۾ ڪيان
پنهنجي پاڇي سان
تُنهنجون ئي ڳالهيون.

تُنهنجي سامهون ويهي مان
توکي روز ٻُڌان
تُنهنجون ئي ڳالهيون.

لفظ ترارُون تي ويا
توکي ڪيئن چوان
تُنهنجون ئي ڳالهيون.

ڪوٻه ڪتاب کوليان
ويٺو چڻُ ته پڙهان
تُنهنجون ئي ڳالهيون.

اُٿل ڪاڏي سمنڊ جان
جاڳرتا جذبن
ڪير اُنهن کي روڪي.

آزاديءَ جا نندَ ۾
سپُنا ٿا سُڏڪن
ڪير اُنهن کي روڪي.

بينر نعرا زندگي
جهنڊا ٿا ڦڙڪن
ڪير اُنهن کي روڪي.

اکيون ڳوڙها گئس جي
ڌُونهين منجهه ڌُکن
ڪير اُنهن کي روڪي.

ڌرتيءَ جي ايمان کي
سيڪُجهه ٿا سمجهن
ڪير اُنهن کي روڪي.

* (چوٿين مارچ جي ياد ۾)

چار ڳالهيون ساڳيون
به تشبيهون، قافيا
ڪهڙي تُنهنجي شاعِري!

پيار جي سنسارَ جا
پار تو ناهن ڏسيا
ڪهڙي تُنهنجي شاعِري!

ڪنهن به ستَ ۾ ڪين ڪي
درد جا ڏيئا جليا
ڪهڙي تُنهنجي شاعِري!

ڪين ڪي به نظم آهن
ديس ڪي تو ارپيا
ڪهڙي تُنهنجي شاعِري!

ڪنهن دُکيءَ جو آسرو
لفظ تُنهنجا ڪين ٿيا
ڪهڙي تُنهنجي شاعِري!

مُرڪي تو جي ڏِنو
اُنهيءَ تحفي جو
ڪوئي ناٺُ نہ آهي.

روحن جي ميلاپ ۾
پنهنجي رشتي جو
ڪوئي ناٺُ نہ آهي.

پيار ۾ جو گُذريو
هر هڪ لمحي جو
ڪوئي ناٺُ نہ آهي.

منهنجو گهرُ آهي جتي
انهيءَ رستي جو
ڪوئي ناٺُ نہ آهي.

ساجن! تُنهنجي يادِ ۾
اُپريل سُڏڪي جو
ڪوئي ناٺُ نہ آهي.

بتيلا جُهومن پيا
مستيءَ ۾ مانجهي
لهرُون ڳائِن ٿيون.

سڙهن کي نوچي پئي
اُڀري آنڌي
لهرُون ڳائِن ٿيون.

ٿڪل پکي اُڀ ۾
سهڪي ٿي سانجهي
لهرُون ڳائِن ٿيون.

ساگر جي سيني تي
چاندوڪي چاندي
لهرُون ڳائِن ٿيون.

متان سمجهو ساٿيو
ويا اُجهامي
اَسين پَرنداسين اَجان.

اوهان جي هر سٿَ جان
سچل، او سامي؟
اَسين پَرنداسين اَجان.

آهن ڏُکي ديس جا
هيٺا سڀُ حامي
اَسين پَرنداسين اَجان.

ڌرتي تنهنجي پيارَ ۾
پڇي ۽ ڪامي
اَسين پَرنداسين اَجان.

دل جي ڍُڪي وارڍَ جي
هڪڙي ڪمري ۾
سوچي شيخ اياز ٿو.

هي ماڻهن جو پيارُ ۽
ڪندا رستي ۾
سوچي شيخ اياز ٿو.

يادون چمڪن ٽيون اجان
دل جي شيشي ۾
سوچي شيخ اياز ٿو.

ڌرتي! ڪيڏي سگهه آ
تُنهنجي رشتي ۾
سوچي شيخ اياز ٿو.

ڊوڙيو اچن ڪَوِتائون
ڪيئن تہ سپُني ۾
سوچي شيخ اياز ٿو.

چاهِ هي ويندءون رونقون
هڪڙي جهٽڪي ۾!
سوچي شيخ اياز ٿو.

جيون! ڪيڏي ڪوٽ
تنهنجي واعدي ۾
سوچي شيخ اياز ٿو.

* (شيخ اياز جي اسپتال ۾ داخلا وقت)

توکي ڏسندو ئي رهان
منهنجي نيڻن جو
پَنڌُ نہ شالَ کُٽي.

جن ۾ تُنهنجي روشني
اُنهن سپُنن جو
پَنڌُ نہ شالَ کُٽي.

ساجن جي ساراهہَ ۾
مُنهنجي لفظن جو
پَنڌُ نہ شالَ کُٽي.

منهنجي جيون ۾ هلندي
خوشبوءِ رنگن جو
پَنڌُ نہ شالَ کُٽي.

پيار واري شهر جي
سيني رستن جو
پَنڌُ نہ شالَ کُٽي.

جاڳرتا جي واٽَ تي
مُنهنجي گيتن جو
پَنڌُ نہ شالَ کُٽي.

پورو ٿيو.

وائيس آف سنڌ اِي بُڪ پبلشر

www.voiceofsindh.net